

HORYZONTY BEZPIECZEŃSTWA

UNIWERSYTET OPOLSKI

Opole

Nr 14(1) 2019

ISSN 2543-6090

HORYZONTY BEZPIECZEŃSTWA

NR 14 (1) 2019

pod redakcją

Tomasza Dukiewicza

Opole 2019

Wydział Prawa i Administracji

Komitet Redakcyjny

Tomasz Dukiewicz (przewodniczący Polska), Vladan Holcner (Czechy),
Vojtech Jurčák (Słowacja), Kamila Kasperska-Kurzawa (Polska),
Rastislav Kazanský (Słowacja), Jan Mazal (Czechy),
Jacek Ryczyński (Polska), Henryk Spustek (Polska)

Redaktor Naczelny

Tomasz Dukiewicz

Redaktorzy Tematyczni

Tomasz Dukiewicz - Bezpieczeństwo publiczne
Kamila Kasperska - Zagrożenia bezpieczeństwa personalnego
Henryk Spustek - Aspekty inżynierii bezpieczeństwa

Stali Recenzenci

Radosław Antonów (Polska), Vasyl Gulay (Ukraina),
Zbyšek Korecki (Czechy), Jarosław Krzewicki (Włochy),
Andrzej Krzyszkowski (Polska), Ivan Majchút (Słowacja),
Zdzisław Polcikiewicz (Polska), Jaroslav Usiak (Słowacja)

Redakcja Techniczna i Językowa

Alicja Paluch

Projekt Okładki

Katarzyna Głowania

© Copyright by Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Opolski, Opole 2019

ISSN 2543-6090

Wersją pierwotną czasopisma jest wersja elektroniczna

SPIS TREŚCI

Henryk Spustek	Taksonomia numeryczna Laboratorium Eksperymentów Naukowo-Dydaktycznych (LEND) 7
Kamila Kasperska-Kurzawa	Korelacja międzynarodowego terroryzmu z procesami globalizacji 15
Alicja Paluch	Wpływ kapitału niematerialnego na potęgę państwa 31
Katarzyna Daniel	Wpływ przestępczości na poziom bezpieczeństwa wewnętrznego Polski 43
Ksymena Matysek	Konflikt izraelsko-palestyński od operacji <i>Obronny Brzeg</i> do 2018 roku 59
Tomasz Bojncki	Wojska Obrony Terytorialnej jako element systemu bezpieczeństwa narodowego RP 73

Contents

Henryk Spustek	Numerical taxonomy Laboratory of Scientific and Didactic experiments (LEND) 7
Kamila Kasperska-Kurzawa	Correlation of international terrorism with globalization processes 15
Alicja Paluch	Impact of intangible capital on the strength of the state 31
Katarzyna Daniel	Impact of crime on the level of internal security in Poland 43
Ksymena Matysek	Israeli-Palestinian conflict from operation <i>Defense Coast</i> until 2018 59
Tomasz Bojnicky	Territorial Defense Forces in national security system of Poland 73

*Henryk Spustek*¹

Taksonomia numeryczna Laboratorium Eksperymentów Naukowo-Dydaktycznych (LEND)

„Matematyka jest uniwersalna: nie ma rzeczy, która by była jej obca”.
Hugo Steinhaus, Przedmowa do Kalejdoskopu matematycznego z 1956 roku

Streszczenie

W niniejszym artykule przedstawiono istotę taksonomii numerycznej. Pokazano algorytm metody oraz jej zastosowanie w naukach społecznych. Nadrzednym przesłaniem jest tutaj teza o uniwersalności języka matematyki. Autor zachęca czytelnika do zapoznania się z metodami taksonomicznymi wykazując ich zalety utylitarne.

Słowa kluczowe: analiza, porównania, taksonomia numeryczna

Wprowadzenie

Fascynujący i zarazem złożony świat, który nas otacza wymaga ścisłego opisu analitycznego w celu zrozumienia istoty zjawisk w nim występujących. Możliwość takiego opisu daje aparat matematyczny. Stąd od początków nauki badano opisowe i wyjaśniające modele matematyczne. Matematyka dostarcza niezwyklego języka opisu, co sprawia, że zjawiska na pozór skomplikowane w swojej istocie, stają się zrozumiałe. W zasadzie jedynym warunkiem udanej budowy modeli matematycznych jest znajomość aparatu matematycznego i umiejętność jego zastosowania. Niechęć wielu ludzi do matematyki i jej metod wynika między innymi z braku wyobraźni. Nie dla wszystkich metody matematyczne jawią się jako idealne narzędzia do analiz badanych zjawisk.

¹ Doktor habilitowany, profesor UO
Katedra Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytet Opolski, Wydział Prawa i Administracji

Niniejszy artykuł stanowi początek cyklu zatytułowanego: *Laboratorium Eksperymentów Naukowo-Dydaktycznych (LEND)*, traktuje o metodzie taksonomii numerycznej w zastosowaniu do badań zjawisk społecznych. Metoda opracowana przez Hugo Steinhausa jest metodą uniwersalną, co dowiodły prace bardzo wielu naukowców z różnych dyscyplin naukowych.

Wspomniany cykl artykułów, które będą systematycznie ukazywać się na łamach Horyzontów Bezpieczeństwa, dedykowany jest w szczególności studentom kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne, jako uzupełnienie wiedzy do wykładów z zakresu bezpieczeństwa społecznego, strategii bezpieczeństwa oraz analizy informacji w bezpieczeństwie.

1. Krótko o metodach taksonomicznych

Taksonomia traktuje o zasadach porządkowania i klasyfikacji obiektów. Klasyfikacja, czyli podział obiektów jest jednym z podstawowych zadań realizowanych przez naukę, nie tylko w obrębie dziedzin określanych jako matematyczno-przyrodnicze. Celem badań nie jest przy tym znalezienie czysto formalnego podziału ułatwiającego opis badanych obiektów, ale wyróżnienie rzeczywistych i charakterystycznych dla badanej serii grup - odkrycia jej prawdziwej struktury, co może doprowadzić np. do uproszczenia badanego zjawiska, może ułatwić jego zrozumienie.

Przez obiekt rozumieć można dowolny przedmiot badań, żywe organizmy, jak również różnego rodzaju zjawiska, w tym zjawiska społeczne. Grupy (skupienia) są zespołami obiektów badanej serii bardziej podobnych do siebie (wewnątrz grupy) niż do pozostałych obiektów (między grupami). Kategorie (klasy) to już wyodrębnione jednostki na podstawie wcześniejszych badań lub rozważań teoretycznych, do których należy przyporządkować obiekty z badanej serii. Badania z zakresu taksonomii numerycznej prowadzone są wtedy, gdy nie znamy właściwych kategorii badanych obiektów. Powinny one doprowadzić do ich ustalenia, stworzenia zasad klasyfikacji poprzez wyodrębnienie charakterystycznych grup analizowanej serii danych. Podstawowym wymaganiem przed podjęciem prób klasyfikacji jest ustalenie standardu opisu badanego obiektu - zespołu cech diagnostycznych, które dobrze opisują zmienność badanych obiektów i istnieje możliwość w miarę precyzyjnego pomiaru lub określenia ich wartości. Poprawny wybór cech diagnostycznych obiektów jest podstawą ich prawidłowej klasyfikacji. Błędy popełnione na tym etapie analizy mogą być

przyczyną uzyskania zupełnie fałszywych wyników.

Obiekty podlegające analizie porównawczej można opisywać trzema rodzajami cech:

- ilościowymi;
- porządkowymi;
- logicznymi.

W praktyce, najczęściej wykorzystywane są cechy ilościowe. Dobór cech zależy jednak od konkretnego, badanego przypadku. Trzeba zaznaczyć, że nie ma przeszkód w stosowaniu wszystkich rodzajów cech jednocześnie, należy jednak zastosować odpowiednie procedury normalizujące.

2. Taksonomia numeryczna - algorytm metody

Algorytm metody taksonomii numerycznej pochodzi od Hugo Steinhausa. Zadanie polega na porównaniu zbioru obiektów scharakteryzowanych pewnymi cechami, pod względem spełnienia określonych kryteriów. Na wstępnym etapie metody należy dokonać identyfikacji:

- zbioru porównywanych obiektów;
- zbioru cech charakteryzujących każdy obiekt.

Już na tym etapie badań natrafiamy na podstawowa trudność polegającą na różnorodności cech, tak pod względem ich wartości, jak również ich rodzaju. Prowadząc badania musimy sprowadzić wszystkie cechy do wzajemnej porównywalności. Wykonuje się tzw. standaryzację cech. Mamy zatem zbiór obiektów:

$$\Omega = (Z_1, Z_2, Z_3, \dots, Z_i, \dots, Z_n) \quad (1)$$

oraz zbiór cech przypisanych do poszczególnych obiektów:

$$\Psi = (C_{1n}, Z_{2n}, Z_{3n}, \dots, Z_in, \dots, Z_mn). \quad (2)$$

Mając wartości cech uznanych za istotne można dla każdej cechy obliczyć jej wartość średnią obliczoną z zależności:

$$C_i = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^n C_{in} \quad (3)$$

Znając obliczoną wartość średnią i -tej cechy obliczamy jej odchylenie standardowe z zależności:

$$S_i = \sqrt{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^n (C_{in} - C_i)^2} \quad (4)$$

Następnie obliczamy ustandaryzowaną wartość i -tej cechy:

$$\widetilde{C}_{in} = \frac{C_{in} - C_i}{S_i} \quad (5)$$

W ten sposób otrzymujemy zbiór cech, których wartości zostają sprowadzone do wielkości porównywalnych, niezależnie od ich początkowych wartości.

Po ustandaryzowaniu cech, zadaniem przeprowadzającego porównania jest ustalenie, która z istotnych cech jest stymulantą (dla której wartość ocenianego obiektu wyrażonego tym parametrem wzrasta wraz ze wzrostem wielkości tego parametru), a która destymulantą (dla której wartość ocenianego obiektu wyrażonego tym parametrem wzrasta dla malejącej wielkości tego parametru)². Ustalenie takie umożliwi określenie cech wzorcowych. Cechy wzorcowe posiada abstrakcyjny (nieistniejący w rzeczywistości) obiekt, zwany wzorcowym. Obiekt wzorcowy jest ideałem, jego cechy są idealne w stosunku do zbioru cech porównywanych obiektów. Cechy wzorcowe obliczamy z następującej zależności:

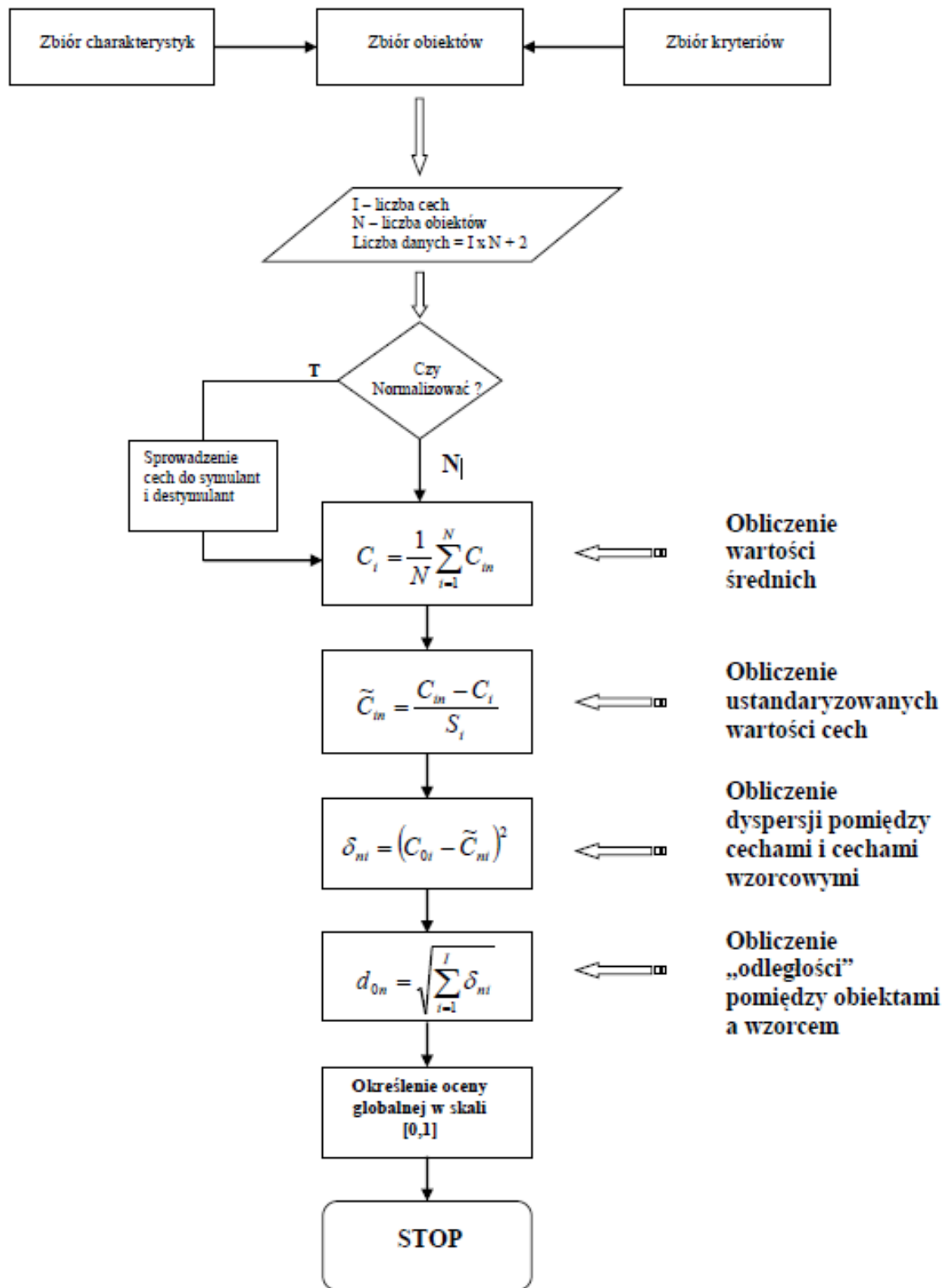
$$\widetilde{C}_{0i} = \begin{cases} \min \widetilde{C}_{in} & \text{gdy } \widetilde{C}_{in} \text{ to destymulanta} \\ \max \widetilde{C}_{in} & \text{gdy } \widetilde{C}_{in} \text{ to stymulanta} \end{cases} \quad (6)$$

Mając wartości cech wzorcowych obiektu idealnego, możemy obliczyć „odległości” poszczególnych, porównywanych ze sobą obiektów od obiektu wzorcowego, w przestrzeni wielowymiarowej. Obiekt położony najbliżej obiektu wzorcowego uzyskuje najlepszą ocenę w stosunku do konkurentów.

Należy dodać, że odległości o których tutaj mowa obliczane są według oddzielnych, nieskomplikowanych wzorów matematycznych (podobnie jak wyżej zaprezentowane zależności).

Omówiony tutaj algorytm przedstawia rysunek 1.

² Taki podział cech został zaproponowany przez Z. Hellwiga (1968)

Rysunek 1. Algorytm metody taksonomii numerycznej

Źródło: opracowanie własne

3. Przykład zastosowania

Przykład dotyczy analizy porównawczej czterech przykładowych wiadomości scharakteryzowanych czterema cechami (tabela 1). Analiza ma za zadanie określenie, która z przychodzących wiadomości stanowi najistotniejsze źródło informacji.

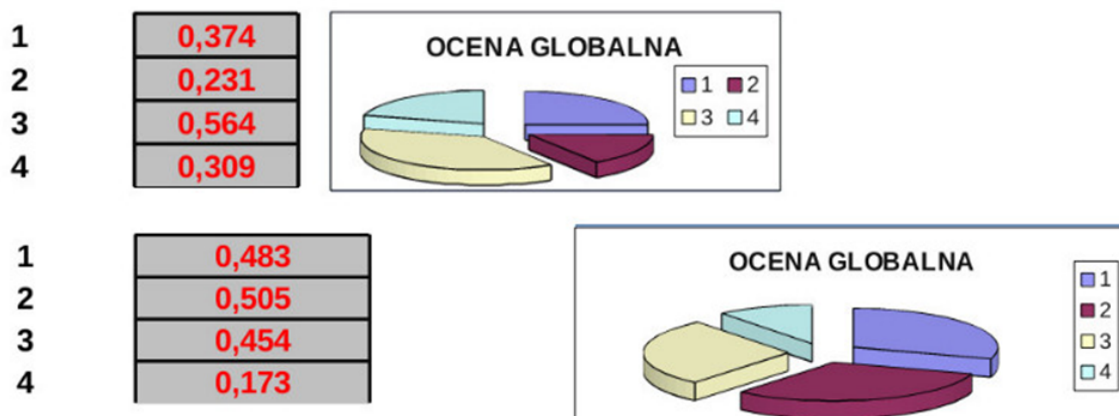
Tabela 1. Zestawienie cech porównywanych wiadomości

Wiadomości	Długość wiadomości [kB]	Prawdopodobieństwo pozyskania wiadomości [0 ÷ 1]	Dokładność pkt. [1 ÷ 5]	Porównywalność pkt. [0 ÷ 100]
Wiadomość 1	400	0,25	2	80
Wiadomość 2	150	0,3	1	20
Wiadomość 3	200	0,7	4	50
Wiadomość 4	300	0,9	2	60
Rodzaj cechy	D	D	S	S

Źródło: T. Dukiewicz, H. Spustek, *Analiza i wartościowanie informacji w procesie decyzyjnym*, Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej nr 92/2016, s.49-60

Analizę przeprowadzono metodą taksonomii numerycznej. Wyniki pokazano na rysunku 2. Górna część rysunku 2 pokazuje wyniki analizy porównawczej przy założeniu, że wszystkie uwzględnione w analizie kryteria posiadają równorzędną istotność, natomiast dolna część rysunku uwzględnia wagi nadane poszczególnym kryteriom. Do obliczeń użyto autorskiego oprogramowania umożliwiającego analizę obiektów scharakteryzowanych poprzez maksymalnie 100 cech-kryteriów³.

³ Algorytm prezentowanej metody jest na tyle prosty, że możliwa jest również jego implementacja w arkuszu kalkulacyjnym. Nie ma potrzeby budowania programu w języku wysokiego poziomu.

Rysunek 2. Wynik analizy porównawczej

Źródło: T. Dukiewicz, H. Spustek, *Analiza i wartościowanie informacji w procesie decyzyjnym*, Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej nr 92/2016, s.49-60

Na podstawie wyników pokazanej powyżej wielokryterialnej analizy porównawczej czterech przykładowych wiadomości (rysunek 2), określono przydatność poszczególnych wiadomości ze względu na zawarte w nich informacje. Uzyskano oceny liczbowe przyporządkowane do poszczególnych wiadomości, w skali od 0 do 1. Porównując wyniki analizy (górną i dolną część rysunku 2) należy stwierdzić, że wartości oceny poszczególnych wiadomości różnią się w tych dwóch przypadkach. Jest to spowodowane przypisaniem wag do poszczególnych kryteriów oceny (część dolna rysunku 2).

Wielokryterialna analiza porównawcza wiadomości jest szczególnie istotna w procesie decyzyjnym obecnym w zarządzaniu kryzysowym. Stąd prezentowana tutaj metoda może znaleźć zastosowanie w ramach tego procesu. Należy na koniec dodać, że metoda taksonomii numerycznej szczególnie nadaje się do analizy zjawisk charakteryzujących się dużą zmiennością a przedstawiony problem jest właśnie tego typu.

Bibliografia

1. Dukiewicz T., Spustek H., *Analiza i wartościowanie informacji w procesie decyzyjnym*, Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej nr 92/2016
2. Gatnar E., *Symboliczne metody klasyfikacji danych*, PWN, Warszawa 1998
3. Maźbic-Kulma B., Kałuszko A., Krakowski K., Spustek H., Strzoda M., Ziolkowski A., *Komputerowe wspomaganie podejmowania decyzji w procesie dowodzenia*, Akademicka Oficyna Wydawnicza EXIT, Warszawa 2007
4. Nowak E., *Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-gospodarczych*, PWE, Warszawa 1990
5. Panek T., *Statystyczne Metody Wielowymiarowej Analizy Porównawczej*, Wyd. Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2009

Abstract

Henryk Spustek

Numerical taxonomy

Laboratory of Scientific and Didactic Experiments (LEND)

This article presents the essence of numerical taxonomy. The algorithm of the method and its application in social sciences are shown. The main message The main principle is the thesis about the universality of the language of mathematics. The author challenges his readers to become familiar with taxonomic methods demonstrating their utilitarian advantages.

Key words: analysis, comparison, numerical taxonomy

*Kamila Kasperska-Kurzawa*¹

Korelacja międzynarodowego terroryzmu z procesami globalizacji

Streszczenie

Problematyka terroryzmu globalnego jest niezmiernie złożonym zagadnieniem, w ramach którego niezbędnym wydaje się w pierwszej fazie wyodrębnić zjawisko terroryzmu, jego źródła, wskazując jednocześnie na dynamikę wzrostu aktów terroryzmu we współczesnym świecie. Byłoby bardzo trudno zgłębiać to zagadnienie bez uwzględnienia procesów globalizacji, które stymulując rozwój cywilizacyjny, technologiczny współczesnego świata, jednocześnie staje się dla grup terrorystycznych nośnikiem wykorzystywanym w opanowywaniu nowych terytoriów zbrodniczej, terrorystycznej działalności. Zwrócić należy uwagę na fakt, że jeżeli w przeszłości dominował terroryzm nacjonalistyczny, narodowościowy, czy rewolucyjny, to w końcu XX i na początku XXI wieku przybrał on zdecydowaną formę terroryzmu religijnego, ze wskazaniem na środowiska islamskie. Zaskakujący atak na WTC w Stanach Zjednoczonych w 2001 roku, ujawnił z jednej strony słabość instytucji państwowych, które pomimo, iż USA to największe mocarstwo militarne i gospodarcze na świecie, natomiast w sposób bezprzykładny stanowił odezwę do islamistów o konsolidację i dalsze wykorzystywanie terroryzmu do niszczenia cywilizacji zachodniej. Stąd też nasze rozważania w przedmiotowej sprawie stanowią próbę zdiagnozowania przenikania się procesów globalizacji z nieustannym zagrożeniem terroryzmem, który posiadał umiejętność wykorzystywania do swoich celów to najbardziej dojrzałe narzędzie światowego rozwoju, jakim jest globalizacja.

Słowa kluczowe: terroryzm, globalizacja, przemoc, atak, terror, proces

¹ Doktor, adiunkt *Katedra Nauk o Bezpieczeństwie*
Uniwersytet Opolski, Wydział Prawa i Administracji

Wstęp

Terroryzm jest zjawiskiem społecznym, niezmiernie skomplikowanym i złożonym, które swoim zakresem obejmuje niemalże cały obszar przestrzeni międzynarodowej. Jego występowanie datuje się już od czasów starożytnych, poprzez kolejne wieki rozwoju ludzkości, po czasy nam współczesne. Terroryzm jest konsekwencją stosowania przemocy bezpośredniej, nakierowanej na dezintegrację jednostek, ich zastraszenia, w celu uzyskania określonych korzyści. Forma, jak i rozmiar stosowania środków zawierających elementy przemocy uzależnione były od określonej sytuacji społecznej, czy politycznej określonego obszaru, państwa, czy narodów. Dlatego z jednej strony przemoc dla niektórych grup była nieustannym cierpieniem, natomiast dla innych stanowiła cel, który w swoich założeniach przyjęli decydując się na agresję. Działania takie przybierały rozmaite formy, w tym przewroty rewolucyjne, czy zamachy mające na celu przejęcie władzy, lub unicestwienie określonych członków danej społeczności. Stosowanie tych metod znane było w starożytności. Terroryzm, czy raczej terror systematycznie wykorzystywany był przez władców Rzymu w obszarze ich imperium. Można więc przyjąć, że terror stał się narzędziem instytucjonalnych do powiększania obszaru imperium rzymskiego. Również terror stosowany był wobec własnych obywateli, czy nawet żołnierzy w celu wymuszania bezwzględnego posłuszeństwa. Stąd też w odniesieniu do tej formy terroryzmu możemy użyć określenia, *terroryzm państwowy, wewnętrzny*. Inny z kolei odłam terroryzmu, *terroryzm międzynarodowy*, stanowi bardziej skomplikowane zagadnienie rozszerzające się na wiele podmiotów społeczności międzynarodowej, w tym między innymi na: sferę religii, dążeń narodowościowych, sferę ideologii (fasyzm, antysemityzm, czy komunizm).

Okres wieków XX i I dekada wieku XXI zaznaczył się erupcją terroryzmu w świecie, przyjmując postać globalną. Najbardziej agresywną i brutalną odmianą terroryzmu jest terroryzm stosowany przez fundamentalistów islamskich, ekspansja, którego przybierając już kształty państwa islamskiego o rodowodzie terrorystycznych stała się faktem. Niewątpliwie symboliką tego był zamach na WTC w Stanach Zjednoczonych w dniu 11 września 2001 roku. Wzrastająca i zmieniająca się dynamika, rozmiar, modyfikowane wciąż formy i narzędzia używane przez terrorystów powoduje, że zagrożenie tym zjawiskiem przyjęło postać globalną. Dlatego też ważnym jest, aby w naszych dociekaniach naukowych zgłębiać procesy powiązań intensyfikacji terroryzmu, który przybiera postać globalną, wyko-

rzystując do tego celu procesy globalizacyjne, które w znacznym stopniu ułatwiają przemieszczanie się tego zjawiska na kolejne obszary w świecie.

1. Terroryzm międzynarodowy a proces globalizacji

Świat od początków swojej historii obfitował w wielorakiego rodzaju przemoc. Nawet pierwotne formy życia ludzi w ówczesnych, zamierzchłych czasach przemoc stanowiła jeden z głównych elementów zdobywania władzy na podległych terytoriach. Oczywiście, zarówno formy przemocy, stosowane metody i środki były na poziomie dostępnych wówczas możliwości wiedzy, która dopiero wykazywała elementy rozwoju i świadomości człowieka. Niestety wraz z dynamicznym rozwojem cywilizacji, wzrostem umiejętności i świadomości człowieka, również przemoc, jej stosowanie wykazywała zmiany tak form, jak i rodzajów. Przemoc zazwyczaj przejawiała się na poziomie ludzkich relacji, nawet w obrębie jednej wspólnoty rodowej, ale i z czasem przybierać zaczęła formy przemocy, którą możemy dzisiaj określić również, jako przemoc instytucjonalną, reprezentującą określone środowisko narodowe, wspólnoty, czy społeczności.

Również w czasach nam współczesnych świat nie jest wolny od stosowania wszelkiego rodzaju elementów, które możemy zdefiniować, jako oczywista przemoc, która obecna jest na wielu poziomach, rodzin, wspólnot, czy całych narodów. Przykładowo dwie, jakże tragiczne w swoich skutkach wojny światowe, I i II, które niosły za sobą dziesiątki milionów ofiar, niemalże we wszystkich zakątkach ziemi. To pokazuje, że wraz z ewolucją człowieka, wzrostem cywilizacji, osiągnięć naukowych i technicznych, wzrasta systematyczne zagrożenie konfliktami zbrojnymi. Jak inaczej można określić nieustanne dążenie człowieka do eskalacji konfliktów i przemocy, zarówno wobec jednego człowieka, jak i całych grup ludzi, często o odmiennych religiach, czy kulturach. Jeżeli konflikty zbrojne możemy określać, usprawiedliwiać narodowymi interesami stron konfliktów, to z pewnością trudno znaleźć formułę, czy definicję mogącą określić narastającą lawinowo przemoc, która przybrała postać terroryzmu, którego formy i postacie wykształtowane na przestrzeni wieków i dzisiaj w XXI wieku, wykazują charakter globalny. Niezależnie od tłących się wojen i konfliktów lokalnych w całym, współczesnym świecie coraz bardziej niebezpiecznym stały się akty terroryzmu. Terroryzm w XX i XXI wieku niezależnie od jego form, czy to rewolucyjnej, narodowo-etnicznej, religijnej, czy też państwowej- instytucjonalnej, zawsze stanowi ogromne zagrożenie w wymiarze globalnym

dla coraz bardziej pokojowej egzystencji współczesnego świata. Erupcja współczesnego terroryzmu datuje się na wiek XX i wykazuje on swoją intensywną obecność w XXI wieku, czego jaskrawym dowodem był atak w 2001 roku na Stany Zjednoczone, najpotężniejsze państwo na świecie. Zjawisko terroryzm, głównie w czasach nam współczesnych koncentruje się przede wszystkim w obszarze religijnym i kulturowych, wskazując wyraźnie na islam, jako religię, jak również kulturę muzułmańską. Do tak dużego zagrożenia na całym świecie aktami terroryzmu niewątpliwie przyczynia się proces globalizacji, która swoim zasięgiem obejmując całą sferę międzynarodową, która jest obecna na wszystkich niemalże poziomach życia. Tak więc, procesy globalizacji bardzo wyraźnie przyczyniają się do coraz większego obszaru występowania zjawiska terroryzmu.

Zjawisko terroryzmu stanowi przedmiot wielu prac badawczych, naukowych, gdzie poważnym problemem stała się formuła, definicja terroryzmu. Terroryzm, jako zjawisko społeczne bez względu na rodzaj terroryzmu, czy stosowane metody terroru wykazują jedną wspólną cechę, a mianowicie element zastraszenia społeczności, która coraz częściej staje się obiektem aktów terrorystycznych. Ponieważ terroryzm w dobie obecnej charakteryzuje się wymiarem globalnym, stwarza to zagrożenie dla całej społeczności międzynarodowej. Jeżeli chcielibyśmy podać przykład jakiejś definicji terroryzmu, to z pewnością możemy stwierdzić, że *terroryzm jest zorganizowaniem zamachów z bronią w ręku, atakami bombowymi na członków rządu, ludzi związanych z władzą, na przeciwników politycznych, na osoby innej wiary, rasy, obcokrajowców, lub też przypadkowych przechodniów, porywanie ludzi, samolotów w celu zdobycia władzy, wywołania atmosfery strachu, zamętu, chaosu, wyrażania protestu, zyskania korzyści dla jakichś grup, koterii, wreszcie bez żadnej motywacji*².

Innym przykładem definiowania zjawiska terroryzmu jest *planowe i zorganizowane działanie pojedynczych osób i grup powodujące naruszenie istniejącego porządku prawnego, podjęte w celu wymuszenia od władz państwa i społeczeństwa określonego zachowania, często naruszające dobra osób postronnych; realizowanie z bezwzględnością, przy pomocy różnych środków (nacisków psychicznych, przemocy fizycznej, używanie broni ładunków wybuchowych), w celu nadania im rozgłosu*³. Są to jedynie dwa przykłady definicji terroryzmu, aczkolwiek literatura przedmiotu zawiera kilkadzie-

² W. Kopaliński, Słownik Wyrazów Obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem, Wydawnictwo Świat Książki, Warszawa 2000 s. 501. Definicja wywiedziona od określenia francuskiego: *l'acte gratuit fr., postępek pozbawiony motywacji, bezcelowy, zwł. bezinteresowna zbrodnia.*

³ Nowy Leksykon PWN, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998 s.1763.

siąg różnych rodzajów definicji tego zjawiska społecznego.

2. Wpływ procesów globalizacji na intensyfikację terroryzmu

Skupiając się na związku wpływu globalizacji na rozwój terroryzmu, niezbędnym jest w zarysie przedstawienie samego procesu globalizacji świata, a więc czym jest globalizacja, jakie sektory działalności człowieka obejmuje i czy istotnie może stymulować rozwój terroryzmu. Opis globalizacji ujęty w encyklopedii zawarty jest w ramach następującej definicji: *globalizacja, charakterystyczne i dominujące w końcu XX i na początku XXI w. tendencje w światowej ekonomii, polityce, demografii, życiu społecznym i kulturze, polegające na rozprzestrzenianiu się analogicznych zjawisk, niezależnie od kontekstu geograficznego i stopnia gospodarczego zaawansowania danego regionu*⁴.

Kolejna definicja, którą wywodzi Arkadiusz Marchewka, prezentuje definicję globalizacji opartą na diagnozach innych autorów, którzy to określają globalizację, jako: *Postępujący proces integrowania się krajowych i regionalnych rynków w jeden globalny rynek towarów, usług i kapitału. Globalizacja to długofalowy proces integrowania gospodarek narodowych sektorów, rynków i przedsiębiorstw dzięki rozszerzaniu oraz intensyfikowaniu ponadgranicznych powiązań handlowych, instytucyjnych, kooperacyjnych oraz informacyjnych, co prowadzi do tworzenia się coraz silniejszych współzależności w gospodarce światowej*⁵.

Inna z kolei definicja globalizacji stosuje analogie do podróży mówiąc, że *Globalizacja jest jak podróż. Ale jest to podróż do nieosiągalnego miejsca przeznaczenia: zglobalizowanego świata. Zglobalizowaną gospodarkę zdefiniować można, jako taką, w której ani odległość, ani narodowe granice nie krępują transakcji gospodarczych. To byłby świat, w którym koszty transportu byłyby równe zeru, a bariery stworzone przez zróżnicowaną jurysdykcję znikłyby*⁶.

Uszczegóławiając pojęcie *globalizacji* wnioskować należy, że globalizacja niweluje wszelkie bariery, które jeszcze do niedawna ograniczały możliwości transferowania dóbr konsumpcyjnych, lokowania produkcji w dowolnym miejscu na ziemi, czy przemieszczania ogromnych lokat kapitałowych.

⁴ <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/globalizacja;3905881.html>. [dostęp: 12.10.2019].

⁵ Arkadiusz Marchewka, GLOBALIZACJA, MIĘDZYNARODOWE STOSUNKI GOSPODARCZE, WZIEU Szczecin, 4 stycznia 2012 r. GENEZA GLOBALIZACJI. Autor wymienia w opracowaniu twórców przywoływanych definicji globalizacji: B. Liberska, A. Zaorska.

⁶ Time. – autor przywołuje definicję ze źródła - M. Wolf, Will the Nation-states Survive Globalization?, „Foreign Affairs” 2001, No. 1 (80), s. 178.

Globalizacja także w większości znosi konieczność posiadania wiz, czy nawet kontroli granicznych, jak przykładowo w państwach Unii Europejskiej, gdzie na podstawie Układu z Schengen, obywatele państw stowarzyszonych mają możliwość przemieszania się po całym terytorium Unii. Nastąpił błyskawiczny proces rozwoju sfery teleinformatycznej, w tym sieci internetowej, telewizji, radia, co wpłynęło na rozwój wielu dotychczas niedoinwestowanych i zacofanych regionów świata. Masowe migracje są też nośnikami zmian i mieszania się czynników kulturowych i religijnych, co w niektórych przypadkach stanowi zagrożenie dla istniejącego porządku prawnego w państwach o wysokim stopniu demokratyzacji, jak np. w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii czy Francji. Powstające enklawy narodowe, stanowią częstokroć hermetyczne grupy etniczne, które z czasem stają się zapleczem dla organizowania grup terrorystycznych włączanych w światową sieć terroryzmu.

Stąd też bezsprzecznym jest fakt, że zwielokrotnione możliwości przemieszczania się ludności, bez dotychczasowych rygorów na granicach państw, czy lotniskach stanowi wręcz idealne środowisko dla zorganizowanych grup terrorystycznych, które przemieszczają się po całym świecie dokonując zamachów w jednym miejscu na świecie, aby następnego dnia przemieścić się do przeciwległego punktu na ziemi. Uniemożliwia to właściwe zidentyfikowanie sprawcy zamachu.

Dlatego też zgodzić się należy z tezą, że globalizacja wywiera wpływ na rozwój terroryzmu. Ten wpływ jest wręcz ogromny, bowiem obejmuje on możliwości transferowania ludzi i środków w określony region na świecie, gdzie zarówno warunki polityczne, militarne, czy religijne i kulturowe zapewniają bezpieczną bazę dla określonej organizacji terrorystycznej. Niektórzy z publicystów, czy autorów opracowań na temat terroryzmu uznali, że współczesna era terroryzmu i droga do globalizacji zjawiska zaczęła się już w latach sześćdziesiątych XX wieku, bowiem terroryści zrozumieli, jak ogromną siłę mogą stanowić w procesie wymuszania na określonych czynnikach politycznych, czy nawet na państwach, podejmowania określonych działań zgodnych z żądaniami i interesami tychże terrorystów⁷.

Posiłkując się przykładem autora, Bruce Hofman, w jego publikacji, diagnozuje początek współczesnego terroryzmu, który określa na dzień 22 lipca 1968r. Wówczas terroryści z Ludowego Frontu Wyzwolenia Palestyny dokonali porwania samolotu pasażerskiego linii izraelskiej, El Al. W tym czasie była to dosyć popularna metoda wśród terrorystów, ale i oby-

⁷ D. Duda, „Terroryzm islamski”, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2002, s. 31.

wateli wielu krajów, którzy w ten sposób usiłowali uzyskać status uciekinierów politycznych. Ten akt terroryzmu był jednak wyjątkowy, ponieważ terroryści po raz pierwszy zażądali w trakcie rozmów z przedstawicielami rządu Izraela, aby ci w zamian za uwolnienie samolotu wraz z pasażerami, uwolnili więzionych w Izraelu, palestyńskich terrorystów. Wydarzenie to oczywiście nie schodziło z czołówek najbardziej poczytnych dzienników na świecie. To dawało rozgłos terrorystom i ich żądaniom. Terroryści zrozumieli, że tym sposobem mogą w czasie kilkudziesięciu minut dotrzeć do milionów ludzi na całym świecie, a co najważniejsze do swoich, jak to mawiali, współbraci islamistów, czy bojowników walczących o ich sprawę⁸.

Był to moment, gdzie terroryści przystosowując swoje metody do istniejących realiów wkroczyli na drogę terroryzmu globalnego. Rodząca się wówczas globalizacja znacząco ułatwiała plany terrorystów, którzy dążyli do omotania swoimi siatkami cały świat. Dokonany zamach na WTC w 2001 roku można nazwać zderzeniem cywilizacji zachodniej i fanatyzmu religijnego. Teza ta jest uprawniona, gdyż sprawcy zamachu byli obywatelami państw zachodnich, a więc ludzie, którzy niejednokrotnie kształcąc się w tych krajach, odrzucili wartości demokratyczne tego państwa, zwracając się ku fanatyzmowi islamskiemu. Potwierdza to wcześniej tezę, którą przedstawiłam, że na obszarze określonych państw, na bazie enklaw grupujących społeczności określonej narodowości i religii mogą się tworzyć załączki organizacji terrorystycznych⁹.

Ewolucja poszczególnych organizacji terrorystycznych funkcjonujących w niemalże wszystkich obszarach geograficznych oraz kulturowych świata, nadal wpływa na ogólny obraz *terroryzmu* w wymiarze międzynarodowym. Terroryzm współczesny, a więc obejmujący okres przełomu wieków XX i XXI, przybrał postać globalną. Najbardziej widoczny staje się w sferze religijnej, obejmującej fanatyzm islamski. Tam też *terroryzm* wykazuje najbardziej zaawansowane procesy integracyjne organizacji terrorystycznych, których działalność opiera się na ideologii wyznaniowej przybierając postać skrajnego fanatyzmu. Można już dzisiaj mówić o sieciach terrorystycznych mających zasięg międzynarodowy, których nacisk coraz bardziej staje się widoczny w wielu sferach działalności społecznej ludzi, społeczności międzynarodowej, jak przykładowo: na systemy bezpieczeństwa państw, bloków politycznych i militarnych, na sferę polityczną, czy wreszcie ekonomiczną. Tak, więc *terroryzm globalny* stał się faktem, który

⁸ B. Hofman, *Oblicza terroryzmu*. Politeja, Warszawa 1999r, s. 64-65.

⁹ K. Liedel, (red.), „Terroryzm, Anatomia Zjawiska”, Wydawnictwo, Naukowe Scholar/ Collegium Civitas Press/ Warszawa 2009r, s. 287-288.

ogniskuje działania sił militarnych i służb specjalnych wielu państw, kierujących swoje wysiłki na zwalczanie tego zjawiska.

Obecna charakterystyka walki z terroryzmem, z jednej strony w opinii międzynarodowej, to brak możliwości podejmowania skutecznej walki z terroryzmem dla pojedynczego państwa, co powoduje zacieśniania współpracy przez wiele państw tworząc jeden front walki z terroryzmem, natomiast z drugiej strony główne, światowe mocarstwa - Stany Zjednoczone i Rosja uznając, że pojedyncza walka państwa przeciw globalnemu terroryzmowi praktycznie skazana jest na porażkę, jednocześnie przyznają sobie prawo do indywidualnego, prewencyjnego uderzenia¹⁰.

Naturalnym jest, że ta ujawniona forma walki z terroryzmem globalnym w sposób oczywisty rozmija się z prawem międzynarodowym, bowiem niektóre, indywidualne uderzenia w rzekome środowiska terrorystyczne mogą zostać wykorzystane w celu niekoniecznie diagnozowanych, jako terroryzm. Stanowcza reakcja USA na zagrożenie terrorystyczne, szczególnie kierowane na to państwo, ale i także na obiekty Stanów Zjednoczonych w świecie, uaktywniła władze Rosji, które głosem Prezydenta Putina deklarowały podejmowanie działań prewencyjnych skierowanych wobec zagrożeń terrorystycznych. Prezydent Putin złożył oświadczenie, że *Terroryzm międzynarodowy staje się coraz bardziej bezczelny i grozi użyciem środków porównywalnych z bronią masowego rażenia[...], Jeżeli ktoś spróbuje wykorzystać podobne środki wobec naszego państwa, Rosja odpowie adekwatnymi środkami do skali zagrożenia i uderzy we wszystkie miejsca, w których ukrywają się terroryści, ich przywódcy, finansowi sponsorze i ideowi inspiratorzy*¹¹.

Niezaprzeczalnym wnioskiem staje się teza, że globalizacja zwiększyła swój wpływ na stan bezpieczeństwa w świecie, a także na rozwój terroryzmu po zakończeniu okresu zimnej wojny. Można wnioskować, że stworzyła ona nowe możliwości, które są sprzyjające dla uaktywnienia się terroryzmu międzynarodowego. Wcześniej sztywne ramy układów międzynarodowych, które były wynikiem określonego podziału świata stanowiły dla terroryzmu często przeszkody nie do pokonania. W nowej rzeczywistości politycznej, gospodarczej i ekonomicznej świata organizacje terrorystyczne ewoluowały w szybkim tempie, stając się samodzielnymi uczestnikami, zarówno w ujęciu strategicznym, jak i politycznym, w przestrzeni międzynarodowej. Jeżeli można określić, jakie warunki wynikające z glo-

¹⁰ K. Malak, „Terroryzm - Nowe Wyzwania Bezpieczeństwa Międzynarodowego. Nowi Aktorzy w Środowisku Międzynarodowym”, [w] K. Kowalczyk, W. Wróblewski, „Terroryzm, globalne wyzwanie”, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012 r., s. 49.

¹¹ Tamże, s. 50.

balizacji wpłynęły na aktywność terroryzmu, to należy przede wszystkim wymienić: liberalizacja przepływu tak ludzi, jak i środków finansowych, rewolucja informatyczna, ale bodaj najważniejszym elementem wpływającym na aktywność i skuteczność działań terrorystycznych, to liberalizacja w dostępie do konwencjonalnej broni. Łatwość z jaką terroryści mogą przemieszczać się po świecie, nieustannie powoduje coraz większe zagrożenie możliwością dostępu organizacji terrorystycznych do technologicznie zaawansowanej broni, w tym do środków masowego rażenia. Coraz częściej w przestrzeni medialnej wyrażane są obawy przed użyciem przez terrorystów tzw. *brudnej bomby nuklearnej*, czy też broni biologicznej. To spowodowało, że powstała, międzynarodowa sieć terroryzmu może zagrażać całej, międzynarodowej społeczności, wywierać szantaż na poszczególnych państwach, zwłaszcza o niskim poziomie demokratyzacji, destrukcyjnie wpływać na działalność organizacji pozarządowych, a wręcz uniemożliwiać ich właściwe funkcjonowanie w obszarze międzynarodowym¹².

Koniecznym wręcz wydaje się, aby odnieść się do kwestii dążeń w drodze transformacji ustrojowej do uzyskania niezależności, suwerenności państw określanych, jako państwa upadłe, których przywódcy, rządy utraciły zdolności do sprawowania funkcji państwowych, zaś procesy demokratyzacji są śladowe. Na obszarze tych państw globalizacja wyraźnie zwiększa możliwości dla asymilacji grup terrorystycznych, częstokroć mających poparcie lokalnych przywódców, jak to można obserwować na przykładzie niektórych państw afrykańskich, gdzie niektórzy politycy w działalności terrorystów postrzegają możliwość ich wspierania do osobistych dążeń objęcia władzy¹³.

Oczywiście musimy mieć w polu widzenia fakt, że istnieją również inne warunki, które stymulują światowy rozwój terroryzmu i nie można dlatego przypisywać globalnej postaci terroryzmu jedynie procesom globalizacyjnym. Wspomnieć należy okres funkcjonowania dwubiegunowego układu świata, gdzie Stany Zjednoczone i Związek Radziecki ogniskowały w strefie swoich wpływów określone grupy państw. Same będąc niekwestionowanymi mocarstwami światowymi usiłowały rozgrywać porządek międzynarodowy, każde z tych mocarstw wedle swojej koncepcji. W tych koncepcjach niestety znalazł swoje miejsce *terroryzm*, który skwapliwie był wykorzystywany przez wspomniane państwa. Jako przykład instrumen-

¹² Publikacja internetowa opracowana na podstawie źródła: B. Skulska, P. Skulski (red.), *Bezpieczeństwo międzynarodowe w regionie Azji i Pacyfiku. Wybrane zagadnienia*, Wrocław 2010 r. - emitowana w dniu 09 września 2010, 21:30, na stronie internetowej: <http://stosunki-miedzynarodowe.pl/bezpieczenstwo/1089-wplyw-globalizacji-i-regionalizacji-na-bezpieczenstwo-miedzynarodowe?start=1/> (dostęp: 14.12.2014 r.)

¹³ Tamże, s. 2.

talnego wykorzystywania terroryzmu, jego grup lokowanych w obszarach wpływów, może stanowić przykład Afganistanu, gdzie USA i grupa państw zachodnich wydatnie wspierała tak logistycznie, jak i militarnie wyposażając grupy mudżahedinów w nowoczesne systemy bojowe, wykorzystywane do walki z wojskami Związku Radzieckiego. Wynik tych działań był zgodny z przewidywaniami i ZSRR ostatecznie poniósł klęskę wycofując się z tego kraju. Jednakże operacja ta w perspektywie niedługiego czasu miała fatalne skutki dla Stanów Zjednoczonych¹⁴.

Także ówczesne państwo ZSRR nie pozostawało obojętne na poczynania ówczesnego przeciwnika, USA. Aktywnie wspierając terrorystów palestyńskich, których główne działania wymierzone były przeciwko państwu, Izraela, które było i nadal jest strategicznym partnerem Stanów Zjednoczonych. Można więc przyjąć tezę, iż zarówno USA, jak i ZSRR posługiwali się terroryzmem, w różnej jego postaci, poczynając od terroryzmu etniczno - narodowego po terroryzm rewolucyjny, w walce, jaka toczyła się pomiędzy ideologiami politycznymi, systemami gospodarczymi i militarnymi tych mocarstw. Wojna ta już wówczas przybierała postać walki na wielu płaszczyznach i obszarach polityki międzynarodowej. Wpłynęło to w znacznej mierze na wykształtowanie się i usamodzielnienie grup terrorystycznych, stających się dziś potentatami zjawiska, które właśnie materializuje się właśnie w postaci tzw. Państwa Islamskiego¹⁵.

3. Przykład globalnego wykorzystania terroryzmu

Niezmiernie niekorzystnym i niebezpiecznym zjawiskiem dla świata stała się po 11 września 2001 roku ekspansja Al-Kaidy, która nadal organizowała ataki w poszczególnych częściach świata. Zamach na WTC umocnił tę organizację, która wedle analityków amerykańskich stała się czymś innym, czym była do momentu przedmiotowego zamachu, stała się ruchem, ideą, która miała zasięg globalny. Zwiększyła się liczba zamachów terrorystycznych, głównie w Afryce, zwłaszcza w Sudanie, oraz Somalii. Wspominając o ekspansji Al-Kaidy mam na myśli takie państwa, jak: Pakistan Irak, Jordania, Arabia Saudyjska, wymienione wcześniej państwa afrykańskie, a także kraje Europy Zachodniej. We wszystkich tych krajach Al-Kaida posiada swoje placówki. Działania organizacji Osamy bin Ladena zmaterializowane podczas ataku na WTC, stały się symbolem jego walki,

¹⁴ B. Bolechow, *Terroryzm w świecie podwubiegunowym. Przewartościowania i kontynuacje*, Wyd. Adam Marszałek, 2002, s. 68.

¹⁵ Tamże, 69.

a raczej symbolem walki świata islamskiego z kulturą zachodnią. Można więc uznać, że sam atak na WTC stał się symbolem zwycięskiej walki terrorystów spod znaku dżihadu i fundamentalizmu islamskiego, który to symbol przyświeca wszelkim organizacjom terrorystycznym o rodowodzie islamskim w świecie¹⁶.

Konsekwencje zamachu z 11 września 2001 roku na Stany Zjednoczone to nie tylko islamska symbolika pokonania potęgi, jaką niewątpliwie są Stany Zjednoczonej, ale i również nieodpowiednia reakcja USA spowodowała, iż sam organizator zamachu Osama bin Laden wyrósł w świecie muzułmańskim na symbol walki z zachodem. Stało to się z powodu wskazania na niego przez USA, jako przywódcy Al-Kaidy i organizatora zamachu. W sposób wręcz historycznie media na całym świecie, zwłaszcza w krajach zachodnich nieustannie epatowały społeczność międzynarodową informacjami o Bin Ladenie, o Al-Kaidzie i fundamentalizmie islamskim. W istocie z Osamy bin Ladenem stworzono legendę, zaś z Al-Kaidy reprezentującą fundamentalizm islamski, światową sieć terroryzmu, która przybrała postać organizacji obejmującej swoim zasięgiem cały świat islamski. Takie postępowanie USA sprzyjało muzułmańskim fundamentalistom, którzy poczęli utożsamiać się ze światową organizacją terroryzmu islamskiego. Było im to niezbędne do dalszej ekspansji terroryzmu, *w imię boga*¹⁷.

Symbolika zamachu na WTC wpłynęła także na rozwój ośrodków medialnych, jak przykładowo Al-Dżazira, czy agencja informacyjna Al-Kaidy, As Sabah, specjalizująca się w produkcji nagrań wideo głównie z wystąpieniami znaczących ludzi w terrorystycznych organizacjach islamistycznych, w tym: Osama bin Laden, Ajman al Zawahiri i innych. Zauważalna stała się wzrastająca obecność samego Bin Ladenem w mediach, który w swoim liście przesłanym do mułły Omara napisał, że *obecnie 90% bitew toczy się w mediach*. Jest to, więc kolejny obszar, który na fali ataku na WTC został wykorzystany przez terrorystów. W opinii jednego z dziennikarzy amerykańskich, specjalisty ds. terroryzmu, Petera Bergena, przekazy medialne przywódców islamskich organizacji terrorystycznych, w treści których rysują strategię działania, stanowią niejako instrukcje dla odpowiednich komórek Al-Kaidy i innych organizacji podążających i realizujących ideę tej organizacji. Tenże sam dziennikarz twierdzi, iż wiele medialnych oświad-

¹⁶ M.J. Malinowski, R. Ożarowski, W. Grabowski, Ewolucja Terroryzmu na przełomie XX i XXI wieku., Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2009, opracowanie Janusza Gierszewskiego, Ekspansja Al-Kaidy po 11 września 2001 roku, s. 318-319.

¹⁷ P. Jaroszyński, ks. P. Tarasiewicz, I. Chłodna, M. Smoleń-Wawrzusiszyn, „Przeszłość Cywilizacji Zachodu-Terroryzm dawanie i dziś”, wyda. Lublin 2010 r. - J. Danecki z U.W., „Narodziny terroryzmu w świecie islamu”, s. 68-69.

czeń wspomnianych przywódców skutkowały zamachami terrorystycznymi¹⁸.

Bin Laden, traktowany przez świat islamu, jako symbol ataku na Stany Zjednoczone wykorzystując to poprzez media w sposób sugestywny operował pojęciami zawierającymi potencjalne cele ataku ugrupowań terrorystycznych. Jako przykład takiej manipulacji można podać wyraźną sugestię, co do możliwości ataku terrorystycznego w Hiszpanii. Miało to miejsce we wrześniu 2003 roku, a już w sześć miesięcy później terroryści zrealizowali owe sugestie atakując madrycką kolej. Także Az-Zawahiri wzywał do ofensywy w Pakistanie, jako odwet za atak na Czerwony Meczet, co przełożyło się na szereg ataków terrorystycznych w tym kraju. Także kolejne sugestie Osamy o możliwości ataku na rafinerie naftowe skoncentrowane w Arabii Saudyjskiej zaowocowały w roku 2006 faktycznym atakiem terrorystycznym na rafinerię Apkaik w tym kraju.

Powyższe działania grup terrorystycznych w sposób znakomity wskazuje rozszerzanie się terroryzmu, który po ataku na USA umacnia swoje funkcjonowanie na terenie całego świata. Niezaprzeczalnym jest fakt wykorzystywanie elementów globalizacji, w tym roli mediów do konsolidacji środowisk terrorystycznych.

Podsumowanie

Nieustająca walka z terroryzmem, która swoim zasięgiem obejmuje niemalże całą przestrzeń międzynarodową nie wykazuje jakichś istotnych osiągnięć w likwidacji poszczególnych ognisk jego występowania. Poważne zagrożenia występujące w Afganistanie, Jemenie oraz w obszarze Bliskiego Wschodu, rzutują na wzrost napięcia międzynarodowego. Obserwować możemy kolejną polaryzację postaw państw, mocarstw: USA i Rosji, a także państw pretendujących do roli liderów na Bliskim Wschodzie, Iranu, czy Turcji. Niestabilna sytuacja w Syrii, gdzie nadal ścierają się w konflikcie zbrojnym wojska reżimu Al. Adasa, sił demokratycznych Wolnej Syrii, oddziałów rosyjskich i sił kurdyjskich, oczywiście nie zapominając o tzw. Państwie Islamskim – utrzymuje stan poważnego zagrożenia rozszerzeniem się konfliktu na inne państwa, jak chociażby Iran, który niechętnie patrzy na poczynania wojsk tureckich w Syrii. Można postawić z pewnością tezę, że w obecnych czasach obszar międzynarodowy i występujące miejsca kon-

¹⁸ M.J. Malinowski, R. Ożarowski, W. Grabowski, „Ewolucja Terroryzmu na przełomie XX i XXI wieku., s. 319-320.

fliktu stają się, jak system naczyń połączonych, który reagując na wzrost napięcia w jednym obszarze świata natychmiast wywołuje implikacje polityczne w innej części obszaru międzynarodowego. Aktualnie świat objęty procesami globalizacji nie jest w stanie odciąć się od jednej części międzynarodowej, tłumiąc ogniska zapalne, bowiem w krótkim czasie ogniska te wybuchają w innej części, jak chociażby posiłkując się przykładem zatrzymania w cieśninie Ormuz brytyjskiego tankowca przez siły Irańskie. Konflikt ten określany jest, jako wojna tankowców. Nie można nie wspomnieć o ataku na pola naftowe Arabii Saudyjskiej, gdzie o nieniejszy akt terroru podejrzewany jest Iran. Ten i inne akty terroru występujące w wielu częściach świata wskazują na jeden z ważniejszych czynników stymulujących te agresywne ataki terrorystyczne, którym jest proces postępującej globalizacji, a których już żadna siła nie jest w stanie zatrzymać. Należy się liczyć z możliwością wybuchy globalnego konfliktu, gdzie wskazać należy, jako źródło obszar Bliskiego Wschodu.

Bibliografia

1. Duda Dominik, „Terroryzm islamski”, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2002.
2. Hofman Bruce, „Oblicza terroryzmu”. Politeja, Warszawa 1999 r.
3. Jaroszyński Piotr, ks. P. Tarasiewicz, I. Chłodna, M. Smoleń-Wawrzusiszyn, „Przeszłość Cywilizacyjna Zachodu-Terroryzm dawanie i dziś”, Wyd. Lublin 2010 r. - J. Danecki z U.W. „Narodziny terroryzmu w świecie islamu”.
4. Kopaliński Władysław, Słownik Wyrazów Obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem, Wydawnictwo Świat Książki, Warszawa 2000 r.
5. Liedel Krzysztof, „Terroryzm, Anatomia Zjawiska”, Wydawnictwo, Naukowe Scholar/ Collegium Civitas Press/ Warszawa 2009 r.
6. Malak Kazimierz, „Terroryzm - Nowe Wyzwania Bezpieczeństwa Międzynarodowego. Nowi Aktorzy w Środowisku Międzynarodowym”, [w] K. Kowalczyk, W. Wróblewski, „Terroryzm, globalne wyzwanie”, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012 r.
7. Malinowski Marek, R. Ożarowski, W. Grabowski, „Ewolucja Terroryzmu na przełomie XX i XXI wieku.,” Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2009, opracowanie Janusza Gierszewskiego, Ekspansja Al. Kaidy po 11 września 2001 roku.

8. Marchewka Arkadiusz, Globalizacja, międzynarodowe stosunki gospodarcze, WZIEU Szczecin, 4 stycznia 2012 r.
9. Nowy Leksykon PWN, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998.
10. Skulska Bogusława, P. Skulski (red.), Bezpieczeństwo międzynarodowe w regionie Azji i Pacyfiku. Wybrane zagadnienia, Wrocław 2010 r.- emitowana w dniu, 09 września 2010 21:30 na stronie internetowej:
<http://stosunki-miedzynarodowe.pl/bezpieczenstwo/1089-wplyw-globalizacji-i-regionalizacji-na-bezpieczenstwo-miedzynarodowe?start=1/>
(dostęp: 14. 12. 2014 r.).
11. Wolf Martin , Will the Nation-states Survive Globalization?, „Foreign Affairs” 2001, No. 1 (80).
12. [Http: //encyklopedia.pwn.pl/haslo/globalizacja;3905881.html](http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/globalizacja;3905881.html)

Abstract

Kamila Kasperska-Kurzawa

Correlation of international terrorism with globalization processes

The issue of global terrorism is an extremely complex issue, in which it seems necessary in the first phase to isolate the phenomenon of terrorism, its sources, while pointing to the dynamics of the growth of acts of terrorism in the modern world. It would be very difficult to explore this issue without taking into account globalization processes, which by stimulating the civilizational and technological development of the modern world, at the same time becomes for the terrorist groups a carrier used in conquering new territories of criminal, terrorist activity. It should be noted that if nationalism, nationality or revolutionary terrorism prevailed in the past, it took a definite form of religious terrorism at the end of the 20th and beginning of the 21st century, with an indication of Islamic circles. A surprising attack on the WTC in the United States in 2001, on the one hand, revealed the weakness of state institutions, which, despite the fact that the United States is the largest military and economic power in the world, but in an unparalleled way was an appeal to Islamists for the consolidation and further use of terrorism to destroy civilization west. Hence, our considerations in the subject matter will be an attempt to diagnose the interpenetration of globalization processes with the constant threat of terrorism, which had the ability to use for its purposes is the most mature tool of global development, which is globalization.

Key words: terrorism, globalization, violence, attack, terror, process

*Alicja Paluch*¹

Wpływ kapitału niematerialnego na potęgę państwa

Streszczenie

Przedmiotem niniejszego artykułu jest zagadnienie potęgi państwa. Przeprowadzona analiza skupia się na niematerialnych zasobach, oddziałujących w sposób znaczący na kształt potęgi państwa. W tym zakresie, przedmiotem rozważań stał się kapitał niematerialny, w ramach którego opisano istotność kapitału społecznego i kapitału ludzkiego. W efekcie wyrażono przekonanie, że kapitał niematerialny stanowi niezbędny budulec potęgi państwa.

Słowa kluczowe: potęga państwa, kapitał ludzki, kapitał społeczny

Wstęp

Przegląd literatury przedmiotu wskazuje, że znaczna część badań poświęconych określaniu potęgi państwa, opiera się na analizie zasobów materialnych, tzw. czynników twardych, determinujących siłę państwa. Nadrzedną wagę w tym zakresie przypisuje się dwóm wymiarom potęgotwórczym, tj. wymiarowi ekonomicznemu oraz militarnemu. W ramach wymienionych obszarów, analizowany jest wpływ różnorodnych determinant potęgotwórczych, do których, w przypadku wymiaru ekonomicznego, zalicza się m.in.: poziom PKB ogółem oraz *per capita*; produkcję przemysłową; wolność gospodarczą; wielkość eksportu i importu, technologię (liczbę patentów, wydatki na badania i rozwój); surowce. Drugi zaś wymiar przedstawiany jest najczęściej w oparciu o takie zmienne jak: liczba żołnierzy; wydatki militarne, wydatki na przemysł zbrojeniowy i inne. Czynniki te znajdują szerokie zastosowanie w modelach potęgi państwa, jawiąc się jako immanentna składowa większości opracowanych modeli. Stanowią podstawę analizy w złożonym procesie kwantyfikacji potęgi państwa. Nie kontestując znaczenia tychże czynników w kształtowaniu potęgi państwa,

¹ Asystent Katedra Nauk o Bezpieczeństwie
Uniwersytet Opolski, Wydział Prawa i Administracji

w niniejszym artykule przyjęto stanowisko, że wskazane wyżej wymiary potęgi państwa stanowią niewystarczalny obszar eksploracji, gdy celem jest ewaluacja siły państwa. Zdaniem autorki artykułu, należy zwrócić szczególną uwagę na potencjał drzemiący w zasobach ludzkich, przy czym nie chodzi jedynie o kwestie ilościowe – całkowitą liczbę ludności – ale przede wszystkim, zasoby jakościowe populacji ludzkiej. Zatem istotnym jest włączenie do analizy czynników miękkich (niematerialnych), które stanowią niezbędne dopełnienie dla sfery materialnej potęgi państwa.

W związku z tym, w artykule zaprezentowano rolę kapitału niematerialnego w budowaniu potęgi państwa, ze szczególnym uwzględnieniem kapitału społecznego oraz kapitału ludzkiego.

1. Potęga państwa a siła państwa

Zauważalna jest niejednolitość w podejściu do definiowania potęgi państwa. Wskazuje się, że pojęcie to przyjmuje charakter wielopłaszczyznowy i wieloznaczny. Należy zatem przytoczyć kilka najpopularniejszych *definiens* omawianego zagadnienia. Według Raymonda Arona potęga to *zdolność czynienia, tworzenia lub niszczenia. [...]Potęgą na scenie międzynarodowej nazywam zdolność jakiejś jednostki politycznej do narzucenia swej woli innym jednostkom politycznym*². John G. Stoessinger twierdzi, że potęga w stosunkach międzynarodowych to *zdolność państwa do używania swych materialnych i niematerialnych zasobów, w sposób który wpłynie na zachowanie innych państw*³. Hans J. Morhenthau określa ją jako: *władzę, jaką człowiek rozciąga nad umysłami i działaniami innych ludzi*⁴. Przytaczając tylko kilka z wielu definicji potęgi państwa można zaobserwować, że poszczególni badacze kładą nacisk na różne elementy umożliwiające oddziaływanie państwa na inny podmiot stosunków międzynarodowych. Potęga bywa utożsamiana lub różnicowana z terminem *siła, moc, wpływ, władza, energia*⁵. Kluczowymi pojęciami w procesie wyjaśniania kategorii potęgi (i pokrewnych) są terminy: *zdolność* i *możliwość*⁶, które podkreślają potencjał jako cechę charakterystyczną dla potęgi. Stosuje się także termin *woli*, będący czynnikiem psychologicznym⁷ oraz *mobilizacji*, czyli możliwości uruchomienia siły. Zwolennikiem podejścia różnicowania wspomnianych terminów jest R. Aron, zdaniem którego należy rozróżnić *siły (wojskowe, gospodarcze, nawet moralne) i potęgę, która oznacza uruchomienie tych sił w określonych warunkach i w określonym celu*⁸. Postuluje także o rozróżnienie pojęcia *siły*. W opinii naukowca należy wyróżnić *siłę potencjalną, która stanowi całość materialnych, ludzkich i moralnych zasobów, jakimi każda jednostka dysponuje na papierze*⁹ oraz *siłę faktyczną, czyli [zasoby], które zostały zmobilizowane do prowadzenia polityki zagranicznej, tak w czasie wojny, jak i w czasie pokoju*¹⁰. Dalej ekspert zauważa, że *elementem po-*

² R. Aron, Pokój i wojna między narodami, tł. Adam Mielczarek, Centrum im. Adama Smitha, Warszawa 1995, s. 69.

³ J. G. Stoessinger, The Might of Nations. World Politics in Our Time, New York 1969, s. 27.

⁴ H. J. Morgenthau, Polityka między narodami. Walka o potęgę i pokój, Wyd. Difin, Warszawa 2010, s. 127.

⁵ Patrz: J. Czaputowicz, Teorie stosunków międzynarodowych. Krytyka i systematyzacja, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2007; M. Sułek, Podstawy potęgonomii i potęgometrii, Kielce 2001.

⁶ Wiśniewski, K. Żodź – Kuźnia, Mocarstwa współczesnego świata. Problem przywództwa światowego, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2008, s. 19.

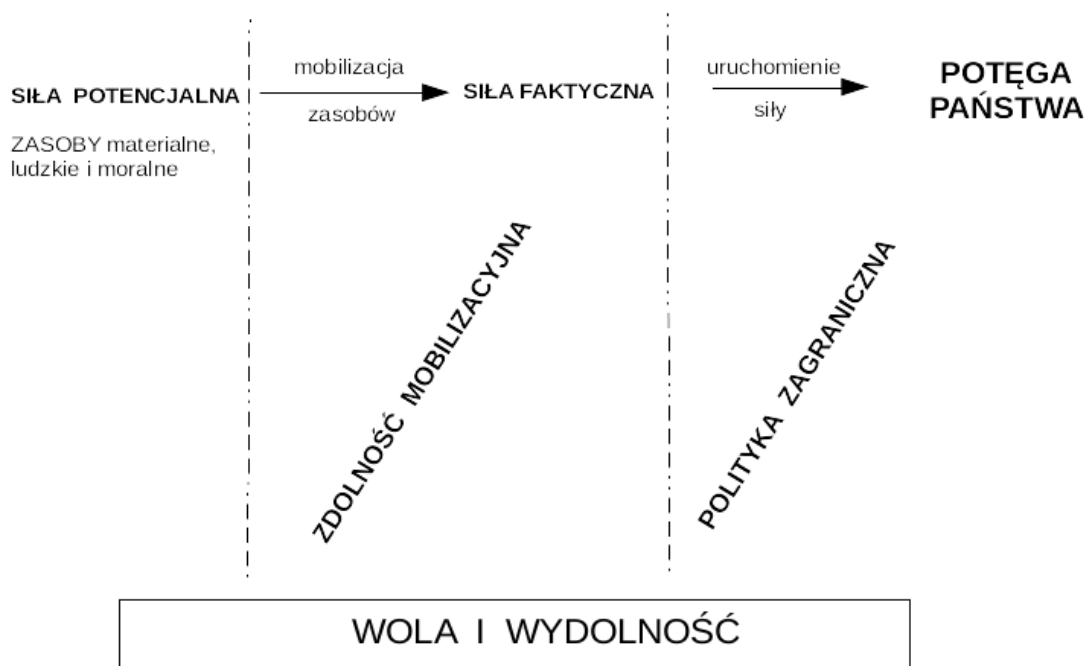
⁷ R. Łoś, Siła współczesnych państw. Ujęcie teoretyczne, „Przegląd Politologiczny”, nr 2(2018), s. 33.

⁸ R. Aron, op.cit., s. 70.

⁹ Tamże, s. 71.

¹⁰ Tamże.

średniczącym między siłami potencjalnymi i siłami faktycznymi jest mobilizacja. Wskazuje na istotność jej szczególnej postaci, jaką jest zdolność mobilizacyjna, podkreślając, że siły których może użyć jednostka polityczna rywalizująca z innymi jednostkami, odpowiadają nie jej potencjałowi lecz jej zdolności mobilizacyjnej. Ta zaś zależy od różnorodnych okoliczności, które można sprowadzić do dwóch abstrakcyjnych terminów: wydolności i woli. Badacz wyjaśnia, że należy przez to rozumieć [warunki dotyczące] wydolności gospodarczej czy administracyjnej i warunków dotyczących zdecydowania całej zbiorowości, potwierdzonego przez przywódców i znajdującego poparcie wśród mas – które to czynniki zmieniają się w zależności od epoki¹¹. Opisana koncepcja stosunku poszczególnych terminów względem zagadnienia potęgi państwa, została przedstawiona poniżej, w formie graficznej (rysunek 1).

Rysunek 1. Potęga państwa wynikiem synergii oddziaływań mobilizacyjnych i politycznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: R. Aron, *Pokój i wojna między narodami*, Centrum im. Adama Smitha, Warszawa 1995, s. 70-71.

Mając na uwadze powyższe, zasadnym jest nie stosowanie terminów siła i potęga jako równoznaczniki, gdyż siła stanowi element składowy potęgi.

¹¹ Tamże.

2. Kapitał niematerialny jako budulec siły państwa

Pojęcie kapitału wywodzi się z dziedziny ekonomii i finansów. Rozumiane jest jako *dobra (bogactwa, środki, aktywa) finansowe, szczególnie, gdy służą one rozpoczęciu lub kontynuacji działalności gospodarczej. W szerokim kontekście kapitał to „samopomnażająca się” wartość. W związku z tym, należy zwrócić uwagę na fakt, że kapitałem nie muszą być jedynie pieniądze i dobra. Są nimi też inne niematerialne wartości. Zauważa się, że kapitał jest źródłem obecnych i przyszłych dochodów lub przyszłego zadowolenia*¹². Jego kluczową cechą jest to, że umożliwia kreowanie innych form kapitału oraz inwestowanie¹³. Kapitał jest zasobem, który wpływa w sposób znaczący na rozwój społeczno-gospodarczy państwa. Przy czym, *w ostatnich latach zaobserwować można swoiste przechodzenie od gospodarki, w której wyznacznikiem bogactwa, jak i sukcesu jest posiadany kapitał rzeczowy do takiej, która sukces mierzy kapitałem niematerialnym*¹⁴. Zatem, tej właśnie kategorii należy przyznać ważne miejsce w konstytuowaniu siły państwa. Należy stwierdzić, że głównym źródłem kapitału niematerialnego są ludzie¹⁵. Stąd, wydaje się uzasadnionym wyróżnienie w tym zakresie kapitału społecznego oraz kapitału ludzkiego.

3. Kapitał społeczny

Pojęcie kapitału społecznego jest bardzo pojemne i można stwierdzić, że mieści się w nim wszystko to, co *decyduje o zdrowych relacjach społecznych, dbaniu o dobro wspólne i współpracy*¹⁶. Wielość definicji tej kategorii, pozwala na przywołanie tylko niektórych z nich. Według *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020* kapitał społeczny jest to: *wynikająca z zaufania oraz obowiązujących norm i wzorów postępowania, zdolność obywateli do mobilizacji i łączenia zasobów, która sprzyja kreatywności oraz wzmacnia wolę współpracy i porozumienia w osiąganiu wspólnych celów*¹⁷. Robert

¹² I. Miciuła, K. Miciuła, Metody pomiaru wartości kapitału ludzkiego, „Współczesne problemy ekonomiczne” nr 11, 2015, s. 270.

¹³ M. Gajowiak, Ekonomiczne uwarunkowania kreacji kapitału społecznego, (rozprawa doktorska), Poznań 2010, s. 27. Za: J. Rifkin, Wiek dostępu. Nowa kultura hiperkapitalizmu, w której płaci się za każdą chwilę życia, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2003, s. 57.

¹⁴ M. Gajowiak, Ekonomiczne uwarunkowania... op.cit., s. 59, 122.

¹⁵ I. Chomiak-Orsa, Kapitał niematerialny w organizacji wirtualnej, Finanse, rynki finansowe i ubezpieczenia. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 47, 2011, s. 443.

¹⁶ J. Czapiński, Kapitał społeczny, s. 257, [w:] Diagnoza społeczna 2007. Warunki i jakość życia Polaków – raport, J. Czapiński, T. Panek (red.), Rada Monitoringu Społecznego, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie.

¹⁷ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa 26 marca 2013 r., s. 37. [w:]

Putnam uznał, że kapitał społeczny odnosi się do *cech organizacji społecznej, takich jak sieci, normy i zaufanie społeczne, które ułatwiają koordynację i współpracę dla obopólnych korzyści*¹⁸. Natomiast James Coleman stwierdził, że *stanowi pewien aspekt struktury społecznej i ułatwia niektóre działania jednostek, które są wewnątrz takiej struktury (...). Ułatwia osiągnięcie celów, które nie mogłyby zostać osiągnięte w przypadku jego braku lub zostałyby osiągnięte, ale większym kosztem*¹⁹. Ujawnia się więc cenna cecha kapitału społecznego jaką jest produktywność. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że głównymi komponentami kapitału społecznego jest *zaufanie, współpraca, sieci powiązań, normy wzajemności oraz wiarygodność*²⁰. Nagromadzony kapitał społeczny posiada wiele zalet, które ujawniają się zwłaszcza na gruncie ekonomicznym. W licznych pracach poświęconych tej tematyce, wskazuje się na różnorodne korzyści, płynące z zasobów kapitału społecznego. Wskazuje się, że:

- prowadzi do szybszego przepływu informacji, umożliwia wspólne rozwiązywanie konfliktów oraz lepszy klimat inwestycyjny;
- przyczynia się do redukcji kosztów transakcyjnych;
- umożliwia ograniczenie istniejącego ryzyka porażki, co umożliwia łatwiejsze podejmowanie decyzji oraz kooperacji ludzi i organizacji;
- zapewnia zabezpieczenie interesów kontrahentów, ponieważ tworzy bezpieczeństwo umów oraz ogranicza konieczność obserwacji i ochrony zasobów w obrocie (zmniejsza niepewność);
- wymusza większą odpowiedzialność po stronie kontrahentów, ponieważ raz utracone zaufanie czy wiarygodność utrudnia ponowną ich odbudowę;
- redukuje nakłady przeznaczane przez podmioty na zmniejszenie niepewności;
- zmusza jednostkę do dokonywania wyborów korzystnych dla ogółu, ograniczając osiąganie korzyści kosztem wspólnych interesów społeczności;

http://ks.mkidn.gov.pl/media/download_gallery/20130520SRKS_na_stronie_internetowej.pdf
[dostęp: 13.05.2018].

¹⁸ R. Putnam, Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy* 6 (1), [w:] <http://www.socialcapitalgateway.org/content/paper/putnam-r-d-1995-bowling-alone-americas-declining-social-capital-journal-democracy-6-1-> [dostęp: 14.11.2018].

¹⁹ J. S. Coleman, *Foundations of social theory*, Cambridge, Ma: Harvard University Press, 1990, s. 302, 304-305.

²⁰ T. Kaźmierczak, *Kapitał społeczny a rozwój społeczno-ekonomiczny – przegląd podejść* [w:] *Kapitał społeczny. Ekonomia społeczna*, T. Kaźmierczak, M. Rymśa (red.), Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2007, s. 44. M. Gajowskiak, *Ekonomiczne uwarunkowania...* op.cit.,s. 60.

- zaufanie i normy społeczne implikują wyższy poziom dochodów oraz mniejszą ich nierówność²¹.

Wymienione wyżej aspekty, przyczyniają się do zwiększenia dobrobytu społeczeństwa, gdyż prowadzą do pobudzenia aktywności gospodarczej²². Co więcej kapitał społeczny wpływa dodatnio na inne formy kapitału, niezbędne dla rozwoju społeczno-gospodarczego.

4. Kapitał ludzki

Współcześnie kapitał ludzki uważany jest za jeden z kluczowych czynników wzrostu gospodarczego, rozwoju przedsiębiorstw oraz wzrostu konkurencyjności regionalnej. Podkreśla się, że inteligenta gospodarka wymaga od społeczeństwa permanentnego aktualizowania oraz wzbogacania wiedzy, podnoszenia kwalifikacji przede wszystkim dzięki stałej edukacji, zwłaszcza na poziomie wyższym²³. Kapitał ludzki w ujęciu wąskim określany jest jako *wiedza, umiejętności, kompetencje i inne atrybuty posiadane przez jednostki, które sprzyjają tworzeniu osobistego, społecznego i ekonomicznego dobrobytu*²⁴. Natomiast w ujęciu szerokim jawi się jako *zasób wiedzy, umiejętności, zdrowia, energii vitalnej zawarty w społeczeństwie*²⁵. W opinii Waldemara Florczaka, obejmuje on *wszystkie cechy psychofizyczne jednostki, takie jak posiadane wrodzone zdolności, zasób wiedzy, poziom wykształcenia, umiejętności i doświadczenie zawodowe, stan zdrowia, poziom kulturalny, aktywność społeczno-ekonomiczną światopogląd, itp., które wpływają bezpośrednio lub pośrednio na wydajność pracy i które są nierozdzielnie związane z człowiekiem jako nośnikiem owych wartości*²⁶.

Wśród najistotniejszych cech kapitału ludzkiego wymienia się to, że ma charakter niematerialny oraz jest przypisany do jednostki na zasadzie wyłączności. W związku z tym, można uniemożliwić innym osobom jego wykorzystanie. Ma on charakter heterogeniczny, łącząc w sobie różnorodne formy wiedzy i umiejętności. Ponadto, tak jak w przypadku innych form kapitału, może ulec deprecjacji przez naturalny spadek umiejętności czy też

²¹ K. M. Bartnik, Znaczenie kapitału ludzkiego i społecznego w rozwoju regionalnym, STUDIA OECONOMICA POSNANIENSIA 2016, vol. 4, no. 6., s. 14.

²² I. Stalończyk, Kapitał ludzki jako główny element kapitału intelektualnego, s. 34. http://jem.pb.edu.pl/data/magazine/article/122/en/1.3_stalonacci.pdf [dostęp: 14.06.2019]

²³ I. Popiel, Aspekty pojęciowe kapitału ludzkiego i jego znaczenie, Studia prawno-ekonomiczne t. XCV, 2015, s. 301.

²⁴ OECD, The Well-being of Nations: the rule of Human and Social Capital. Executive Summary, OECD, s. 3.

²⁵ S. R. Domański, Kapitał ludzki i wzrost gospodarczy, PWN, Warszawa 1993, s. 19.

²⁶ W. Florczak, Kapitał ludzki a rozwój gospodarczy, [w:] W. Welfe, (red.), Gospodarka oparta na wiedzy, PWE, Warszawa 2007, s. 113.

zdrowia, w związku z upływem lat, bądź też na skutek powstania nowej wiedzy²⁷. Zauważono, że kapitał ludzki w sposób znaczący oddziałuje na stopę wzrostu gospodarczego. Jest to związane z jego wpływem na kapitał rzeczowy, bowiem wzrost poziomu kwalifikacji i umiejętności pracowników implikuje wzrost produktywności kapitału rzeczowego. W efekcie z *endogenicznej teorii wzrostu gospodarczego wynika, że wykształcenie i zdolności, a także zdrowie pracowników zwiększają produktywność pracy, wpływając jednocześnie na długookresowy wzrost gospodarczy i adaptowanie nowych technologii*²⁸. Kapitał ludzki jest nośnikiem wiedzy technologicznej. Umożliwia efektywne użytkowanie nowych technologii, co jest niezbędne dla rozwoju gospodarczego. Według Izabeli Stalończyk, *wysoka jakość kapitału ludzkiego jest czynnikiem tworzącym innowacje, społeczeństwo staje się świadome i chętnie podejmuje działania mające na celu rozwiązywanie konfliktów*²⁹. Zwraca się uwagę, że korzyści z inwestowania w człowieka poprzez kształcenie, doszkalanie i doskonalenie zawodowe są większe, aniżeli te, które płyną z inwestycji w kapitał rzeczowy³⁰. Kapitał ludzki jest nierozzerwalnie związany z daną jednostką, może stanowić zatem źródło przewagi konkurencyjnej.

Podsumowanie

Kapitał niematerialny uważany jest za jedną z głównych determinant rozwoju państwa. Gromadzenie zasobów różnych form kapitału ułatwia i usprawnia procesy stymulujące wzrost siły państwa. Kapitał społeczny umożliwia tworzenie dobrobytu w wymiarze społecznym, nie zaś tylko jednostkowym. Natomiast kapitał ludzki poprzez nabyte umiejętności, wiedzę oraz cenne doświadczenia, gwarantuje zaplecze intelektualne. Jest ono niezbędne wobec dynamicznie rozwijających się dziedzin związanych z nowymi i zaawansowanymi technologiami, które stanowią i stanowić będą kluczowy katalizator postępu dla potencjału gospodarczego i obronnego.

Na siłę państwa składa się wiele czynników, lecz bezsprzecznym jest, że bez wykształconego, zdrowego, dobrze zorganizowanego społeczeństwa, który podziela te same wartości i normy oraz darzy się wzajemnym zaufaniem, niemożliwym będzie realizowanie celów, służącym dobru wspólnemu. Tym samym, ewaluacja potęgi państwa nie może być prowadzona

²⁷ K. M. Bartnik, Znaczenie kapitału ludzkiego...op.cit., s. 11.

²⁸ Tamże, s. 13.

²⁹ I. Stalończyk, Kapitał ludzki... op.cit., s. 35.

³⁰ T. W. Schultz, Investment in Human Capital, The Free Press, New York 1976, s. 24.

bez dogłębnej analizy zasobów niematerialnych, wywodzących się z kapitału społecznego oraz kapitału ludzkiego.

Bibliografia

1. Aron R., Pokój i wojna między narodami, tł. Adam Mielczarek, Centrum im. Adama Smitha, Warszawa 1995.
2. Bartnik K. M., Znaczenie kapitału ludzkiego i społecznego w rozwoju regionalnym, *STUDIA OECONOMICA POSNANIENSIA* 2016, vol. 4, no. 6.
3. Chomiak-Orsa I., Kapitał niematerialny w organizacji wirtualnej, *Finanse, rynki finansowe i bezpieczeństwa. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, nr 47, 2011.
4. Coleman J. S., *Foundations of social theory*, Cambridge, Ma: Harvard University Press, 1990.
5. Czapiński J., Kapitał społeczny, s. 257, [w:] *Diagnoza społeczna 2007. Warunki i jakość życia Polaków – raport*, J. Czapiński, T. Panek (red.), Rada Monitoringu Społecznego, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie.
6. Domański S. R., *Kapitał ludzki i wzrost gospodarczy*, PWN, Warszawa 1993.
7. Florczak W., *Kapitał ludzki a rozwój gospodarczy*, [w:] W. Welfe, (red.), *Gospodarka oparta na wiedzy*, PWE, Warszawa 2007.
8. Gajowiak M., *Ekonomiczne uwarunkowania kreacji kapitału społecznego*, (rozprawa doktorska), Poznań 2010, s. 27. Za: J. Rifkin, *Wiek dostępu. Nowa kultura hiperkapitalizmu, w której płaci się za każdą chwilę życia*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2003.
9. Kaźmierczak T., *Kapitał społeczny a rozwój społeczno-ekonomiczny – przegląd podejść* [w:] *Kapitał społeczny. Ekonomia społeczna*, T. Kaźmierczak, M. Rymśa (red.), Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2007.
10. Łoś R., *Siła współczesnych państw. Ujęcie teoretyczne*, „Przegląd Politologiczny”, nr 2(2018).
11. Miciuła I., Miciuła K., *Metody pomiaru wartości kapitału ludzkiego*, „Współczesne problemy ekonomiczne” nr 11, 2015.
12. Morgenthau H. J., *Polityka między narodami. Walka o potęgę i pokój*, Wyd. Difin, Warszawa 2010.
13. OECD, *The Well-being of Nations: the rule of Human and Social Capital. Executive Summary*, OECD.

14. Popiel I., Aspekty pojęciowe kapitału ludzkiego i jego znaczenie, *Studia prawno-ekonomiczne*, t. XCV , 2015.
15. Putnam R., Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy* 6 (1), [w:] <http://www.socialcapitalgateway.org/content/paper/putnam-r-d-1995-bowling-alone-americas-declining-social-capital-journal-democracy-6-1-> [dostęp: 14.06.2019].
16. Schultz T. W., *Investment in Human Capital*, The Free Press, New York 1976.
17. Stalończyk I., Kapitał ludzki jako główny element kapitału intelektualnego. http://jem.pb.edu.pl/data/magazine/article/122/en/1.3_staloczyk.pdf [dostęp: 14.06.2019].
18. Stoessinger J. G., *The Might of Nations. World Politics in Our Time*, New York 1969.
19. *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020*, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa 26 marca 2013 r. [w:] http://ks.mkidn.gov.pl/media/download_gallery/20130520SRKS_na_stronie_internetowej.pdf [dostęp: 13.06.2019].
20. Wiśniewski J., Żodź – Kuźnia K., *Mocarstwa współczesnego świata. Problem przywództwa światowego*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2008.

Abstract

Alicja Paluch

Impact of intangible capital on the strength of the state

The subject of this article is the issue of state power. The analysis of this issue focuses on intangible resources that significantly affect the shape of state power. In this regard, intangible capital became the subject of considerations, which describes the significance of social capital and human capital. As a result, the belief was expressed that intangible capital is an indispensable building block of state power.

Key words: **power of the state, human capital, social capital**

*Katarzyna Daniel*¹

Wpływ przestępczości na poziom bezpieczeństwa wewnętrznego Polski

Streszczenie

Za silne państwo uważa się kraj o wysokim poziomie bezpieczeństwa wewnętrznego. Tylko takie warunki sprawiają, że możliwy jest wzrost gospodarczy i dobrobyt zamieszkujących dany kraj ludzi. Niniejszy artykuł stanowi próbę stwierdzenia na jakim poziomie kształtuje się bezpieczeństwo wewnętrzne Polski, biorąc pod uwagę tylko jeden, aczkolwiek znaczący czynnik – skalę przestępczości. W artykule wyjaśniono pojęcie bezpieczeństwa wewnętrznego, a następnie zaprezentowano dane statystyczne z lat 2006-2017 dotyczące ogólnej liczby przestępstw stwierdzonych. Przedstawiono dane dotyczące poszczególnych rodzajów przestępstw, wskaźniki przestępczości oraz poziom wykrywalności sprawców popełnionych czynów. W końcowej części przedstawiono wnioski.

Słowa kluczowe: przestępstwo, bezpieczeństwo wewnętrzne, wskaźnik przestępczości, wykrywalność przestępstw

Wstęp

W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego wskazuje się, że *Rzeczpospolita Polska jest samodzielnym podmiotem bezpieczeństwa, suwerennie określającym własne interesy narodowe i cele strategiczne. Wynikają one z doświadczeń historycznych, istniejących warunków politycznoustrojowych oraz potencjału, jakim dysponuje państwo*². Nadrzędnym celem państwa jest utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na właściwym poziomie³.

Aby osiągnąć ten cel konieczne jest skuteczne zapobieganie ich naruszeniom oraz wykrywanie przestępstw, a także wykroczeń godzących

¹ Doktorantka kierunku nauki o polityce

Uniwersytet Opolski, Wydział Nauk o Polityce i Komunikacji Społecznej

² Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2014, s. 9.

³ Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2007, s. 15.

w zdrowie, życie lub mienie obywateli, czy interesy państwa. Zadania są realizowane w tym zakresie głównie przez Policję⁴, jednak duże znaczenie mają również spójne przepisy prawne, postawa społeczeństwa i współpraca wszystkich służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne państwa⁵. Najważniejszym zadaniem realizowanym przez Policję jest ochrona życia i zdrowia ludzi, będącymi wartościami nadrzędnymi, a także ich mienia. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa odbywa się również poprzez zapewnienie spokoju w miejscach publicznych, czy środkach komunikacji. Celem działań Policji jest również zapobieganie powstawaniu zjawisk kryminogennych, które mogłyby przyczyniać się do wzrostu przestępczości. Ostatnim z wielu zadań Policji jest ściganie sprawców popełnionych przestępstw i wykroczeń⁶.

Bezpieczeństwo wewnętrzne pozwala na stabilne i harmonijne funkcjonowanie państwa⁷. Stanowi element składowy szerszego pojęcia – bezpieczeństwa narodowego⁸. Obejmuje ono zatem wszystkie kwestie związane z porządkiem i równowagą na danym terytorium. Rozwijając pojęcie bezpieczeństwa wewnętrznego wskazuje się na stan struktur społecznych, ekonomicznych i politycznych zaspokajających potrzeby oraz aspiracje państwa i jego obywateli. Ów stan, który związany jest z wewnętrzną strukturą państwa, gwarantuje jego istnienie i rozwój⁹. Praworządność jest podstawą ładu społecznego. W przypadku, gdy państwo jest nieskuteczne w egzekwowaniu przestrzegania prawa, jego obywatele mogą tracić poczucie ładu społecznego. Silne państwo jest państwem bezpiecznym, a za takowe uważa się kraj, w którym dobra organizacja pracy Policji oraz władzy sądowniczej spełnia podstawowe obowiązki wobec społeczeństwa¹⁰.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie zależności pomiędzy skalą przestępczości w Polsce a bezpieczeństwem wewnętrznym. Aby określić poziom przestępczości w Polsce przyjęto dane statystyczne gromadzone przez Policję. Należy jednak wskazać, że z uwagi na tzw. ciemną liczbę

⁴ Strategia Bezpieczeństwa ... op. cit., 2014, s. 36.

⁵ Strategia Bezpieczeństwa ... op.cit., 2007, s. 15.

⁶ P. Łabuz, Rola polskiej policji w bezpieczeństwie wewnętrznym, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje”, nr 15, 2014, s. 162.

⁷ M. Mocianko-Pawlak, Bezpieczeństwo a poziom przestępczości w Polsce w latach 2007-2016, „Studia i Prace WNEiZ US”, nr 1 (50), 2017, s. 218.

⁸ P. Majer, W poszukiwaniu uniwersalnej definicji bezpieczeństwa wewnętrznego, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego”, nr 7, 2012, s. 11.

⁹ A. Sekściński, Bezpieczeństwo wewnętrzne w ujęciu teoretycznym. Geneza i współczesne rozumienie w naukach politycznych, „e-Politikon”, nr 6, 2013, s. 69-70.

¹⁰ J. Murasicki, Relacje między wybranymi kategoriami przestępczości a bezpieczeństwem państwa i obywateli, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy”, nr 12 (3), 2014, s. 53.

przestępstw (jest to odsetek zdarzeń nie zgłoszonych organom ścigania¹¹) oraz odmienność kwalifikacji prawnej czynów w czasie, dane statystyczne nie są całkowicie miarodajne.

1. Przestępstwa stwierdzone w latach 2006-2017

Kodeks karny pojęcie przestępstwa definiuje jako *czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia*¹². Dodatkowo do zakwalifikowania czynu jako przestępstwo konieczne jest, aby jego szkodliwość społeczna była większa niż znikoma¹³. Mogłoby się wydawać, że Mazowsze jest obszarem najludniejszym, a więc to tam powinno być stwierdzonych najwięcej przestępstw. Biorąc jednak pod uwagę poszczególne rodzaje czynów zabronionych województwo mazowieckie przoduje jedynie w przestępstwach gwałtu (2.247 stwierdzonych) oraz zabójstwa (1.186 stwierdzonych). Z kolei najwięcej bójek i pobić (19.692 stwierdzonych), a także przestępstw rozbójniczych (43.135 stwierdzonych) w ostatnich 12 latach miało miejsce na Śląsku. Przestępczość narkotykowa jest największym zagrożeniem w województwie wielkopolskim. Z uwagi na obszar oraz najmniejsze zaludnienie w latach 2006-2017 na Opolszczyźnie stwierdzono najmniej przestępstw w czterech z wymienionych kategorii (poza przestępczością narkotykową, której stwierdzono najmniej na Podlasiu), co przedstawia tabela nr 1.

¹¹ B. Czarnecki, *Przestrzenne aspekty przestępczości. Metoda identyfikacji czynników zagrożeń w przestrzeni miejskiej*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok 2011, s. 20.

¹² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz. U. z 2019 r., poz. 870, art. 1§1.

¹³ *Ibidem*, art. 1§2.

Tabela 1. Stwierdzone przestępstwa zabójstwa, gwałtu, pobicia, rozbójnicze oraz narkotykowe w latach 2006-2017 według podziału na województwa

Województwo	Stwierdzone przestępstwa zabójstwa	Stwierdzone przestępstwa gwałtu	Stwierdzone przestępstwa bójki i pobicia	Stwierdzone przestępstwa rozbójnicze	Stwierdzone przestępstwa narkotykowe
Dolnośląskie	801	1.720	9.776	27.513	68.025
Kujawsko-pomorskie	311	868	5.517	1.0811	37.713
Lubelskie	507	1.134	7.263	9.719	22.338
Lubuskie	293	664	4.065	5.137	31.453
Łódzkie	671	1.037	8.063	17.594	39.467
Małopolskie	486	1.689	8.604	27.849	85.964
Mazowieckie	4.186	2.247	14.016	33.960	88.211
Opolskie	127	447	3.299	3.471	21.079
Podkarpackie	222	661	5.519	5.106	16.216
Podlaskie	219	459	4.360	5.842	13.649
Pomorskie	434	1.165	6.255	14.721	39.954
Śląskie	995	2.170	19.692	43.135	88.182
Świętokrzyskie	199	534	3.857	6.437	34.326
Warmińsko-mazurskie	314	920	5.845	6.718	21.578
Wielkopolskie	424	1.182	7.567	16.067	112.848
Zachodniopomorskie	459	812	5.632	9.613	36.387

liczby podane w tabeli stanowią sumę z lat 2006-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.statystyka.policja.pl/> [dostęp: 18.06.2019 r.].

Mazowsze jest regionem z największą liczbą stwierdzonych kradzieży cudzej rzeczy (400.884) oraz kradzieży samochodu (42.095), natomiast Śląsk – kradzieży z włamaniem (222.041). W latach 2006-2017 również na Śląsku stwierdzono najwięcej uszkodzenia rzeczy (107.655) oraz przestępstw powodujących uszczerbek na zdrowiu (25.606). Z kolei najmniej przestępstw kradzieży samochodu oraz cudzej rzeczy stwierdzono na Podlasiu, a uszkodzenia rzeczy i kradzieży z włamaniem w województwie świętokrzyskim (tabela 2).

Tabela 2. Stwierdzone przestępstwa uszczerbku na zdrowiu, uszkodzenia rzeczy kradzieży cudzej rzeczy, samochodu oraz kradzieży z włamaniem w latach 2006-2017 według podziału na województwa

Województwo	Stwierdzone przestępstwa powodujące uszczerbek na zdrowiu	Stwierdzone przestępstwa uszkodzenia rzeczy	Stwierdzone przestępstwa kradzieży cudzej rzeczy	Stwierdzone przestępstwa kradzieży samochodu	Stwierdzone przestępstwa kradzieży z włamaniem
Dolnośląskie	13.424	72.046	264.804	17.842	173.167
Kujawsko-pomorskie	7.712	39.703	107.619	9.210	82.752
Lubelskie	7.266	26.883	79.756	2.386	60.812
Lubuskie	5.636	19.284	64.920	5.567	42.525
Łódzkie	10.286	45.528	169.418	19.559	92.983
Małopolskie	11.703	57.720	188.656	11.929	100.620
Mazowieckie	16.567	102.602	400.884	42.095	183.678
Opolskie	4.540	17.028	58.681	2.526	41.563
Podkarpackie	6.592	24.902	64.457	1.607	40.972
Podlaskie	5.671	17.764	41.370	1.516	30.378
Pomorskie	13.021	46.832	158.394	16.959	100.770
Śląskie	25.606	107.635	357.622	29.206	222.041
Świętokrzyskie	4.601	14.583	45.519	2.440	25.979
Warmińsko-mazurskie	8.184	26.652	75.226	4.330	54.387
Wielkopolskie	13.244	57.851	192.687	24.231	94.096
Zachodniopomorskie	9.035	34.292	115.873	7.417	89.572

liczby podane w tabeli stanowią sumę z lat 2006-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.statystyka.policja.pl/> [dostęp: 18.06.2019 r.].

2. Wskaźniki przestępczości w Polsce

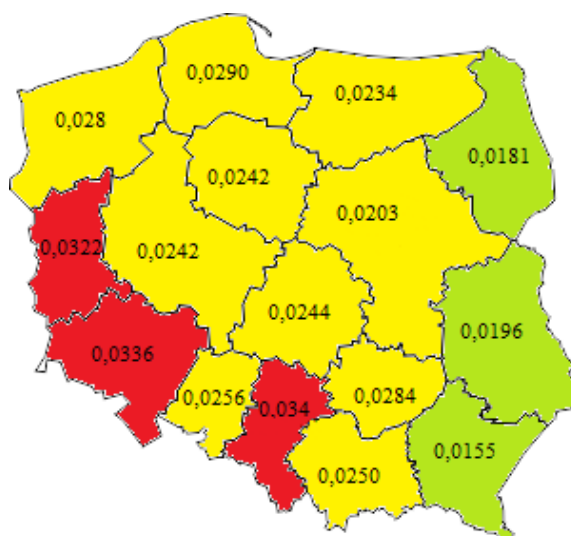
W latach 2006-2017 na terenie całego kraju stwierdzono łącznie 11.809.365 przestępstw. W porównaniu do liczby ludności zamieszkującej Polskę stanowi to średnio 2,5% osób popełniających przestępstwa. Na przestrzeni ostatnich 12 lat liczba ludności w Polsce wzrosła, natomiast liczba stwierdzonych przestępstw zmalała niemalże o połowę. W związku z tym wskaźnik przestępczości na 1 osobę również zmalał z 0,324 (2006 r.) do 0,0188 (2017 r.), co przedstawia tabela nr 3.

Tabela 3. Wskaźnik przestępczości na 1 osobę w Polsce w latach 2006-2017

Rok	Liczba ludności	Liczba stwierdzonych przestępstw kryminalnych, gospodarczych oraz drogowych	Wskaźnik przestępczości na 1 osobę
2006	38.125.000	1.236.415	0,0324
2007	38.116.000	1.105.784	0,0290
2008	38.136.000	1.037.671	0,0272
2009	38.167.000	1.083.010	0,0284
2010	38.530.000	1.089.990	0,0283
2011	38.538.000	1.110.329	0,0288
2012	38.533.000	1.078.729	0,0280
2013	38.496.000	1.028.267	0,0267
2014	38.479.000	836.962	0,0218
2015	38.437.000	766.646	0,0199
2016	38.433.000	714.193	0,0186
2017	38.434.000	722.349	0,0188
Suma	460.424.000	11.809.365	Średnia 0,0256

Źródło: opracowanie własne na podstawie: D. Rozkrut (red.), *Rocznik Demograficzny*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018, s. 26 oraz <http://www.statystyka.policja.pl/> [dostęp: 18.06.2019 r.].

Biorąc pod uwagę wskaźnik przestępczości na 1 osobę według podziału na regiony, najbardziej niebezpiecznymi w ostatnich 12 latach są województwa: śląskie (0,0340), dolnośląskie (0,0336) oraz lubuskie (0,0322). Z kolei największy poziom bezpieczeństwa odnotowano w województwach: podkarpackim (0,0155), podlaskim (0,0181) oraz lubelskim (0,0196), w których stwierdzono niecałe 2% przestępstw w stosunku do liczby ludności zamieszkującej dany obszar (rys. 1).

Rysunek 1. Wskaźnik przestępczości na 1 osobę w latach 2006-2017 według podziału na województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2008, s. 38, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2009, s. 38, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2010, s. 38, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2011, s. 36, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2012, s. 38, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013, s. 40, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014, s. 42, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015, s. 40, D. Rozkrut (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016, s. 42, D. Rozkrut (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017, s. 42, D. Rozkrut (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018, s. 34, <http://www.statystyka.policja.pl/> [dostęp: 18.06.2019 r.]*

Wskaźnik przestępczości jest realnym odzwierciedleniem sytuacji w poszczególnych regionach kraju. Okazuje się, że najczęściej najcięższych przestępstw stwierdzono w województwie lubuskim – 2,4 zabójstw na 10.000 osób oraz 5,4 gwałtów na 10.000 osób. przestępstwa bójki i pobicia, a także rozbójnicze największe zagrożenie stanowią na Śląsku (odpowiednio 3,9 oraz 8,5 na 10.000 osób), a przestępczość narkotykowa najczęściej stwierdzana jest w Wielkopolsce (2,7 na 10.000 osób). Co ciekawe najmniej przestępstw gwałtu i pobicia w stosunku do liczby ludności w latach 2006-2017 odnotowano na Mazowszu (odpowiednio 0,000021 i 0,00013). Z kolei pozostałe wskaźniki przestępczości były najmniejsze na Podkarpaciu, a nie jak się spodziewano na Opolszczyźnie, obrazuje tabela nr 4.

Tabela 4. Wskaźnik przestępczości (zabójstwo, gwałt, pobici, przestępstwa rozbójnicze oraz narkotykowe) w latach 2006-2017 według podziału na województwa

Województwo	Wskaźnik przestępstw zabójstwa	Wskaźnik przestępstw gwałtu	Wskaźnik przestępstw bójki i pobicia	Wskaźnik przestępstw rozbójniczych	Wskaźnik przestępstw narkotykowych
Dolnośląskie	0,000023	0,000050	0,00028	0,00079	0,00196
Kujawsko-pomorskie	0,000013	0,000035	0,00022	0,00043	0,00151
Lubelskie	0,000020	0,000044	0,00028	0,00038	0,00086
Lubuskie	0,000024	0,000054	0,00033	0,00042	0,00258
Łódzkie	0,000022	0,000034	0,00026	0,00058	0,00130
Małopolskie	0,000012	0,000042	0,00021	0,00070	0,00215
Mazowieckie	0,000011	0,000021	0,00013	0,00031	0,00081
Opolskie	0,000010	0,000037	0,00027	0,00028	0,00173
Podkarpackie	0,000009	0,000026	0,00022	0,00020	0,00064
Podlaskie	0,000015	0,000032	0,00030	0,00041	0,00095
Pomorskie	0,000016	0,000043	0,00023	0,00054	0,00147
Śląskie	0,000020	0,000043	0,00039	0,00085	0,00174
Świętokrzyskie	0,000013	0,000035	0,00025	0,00042	0,00226
Warmińsko-mazurskie	0,000018	0,000053	0,00034	0,00039	0,00125
Wielkopolskie	0,000010	0,000029	0,00018	0,00039	0,00273
Zachodniopomorskie	0,000022	0,000040	0,00028	0,00047	0,00178

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznik Demograficzny, 2007 ... op.cit., H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, 2008 ... op.cit. s. 38, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, 2009 ... op.cit., s. 38, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, 2010 ... op.cit., s. 38, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, 2011 ... op.cit., s. 36, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, 2012 ... op.cit., s. 38, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, 2013 ... op.cit., s. 40, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, 2014 ... op.cit., s. 42, H. Dmochowska (red.), Rocznik Demograficzny, 2015 ... op.cit., s. 40, D. Rozkrut (red.), Rocznik Demograficzny, 2016 ... op.cit., s. 42, D. Rozkrut (red.), Rocznik Demograficzny, 2017 ... op.cit., s. 42, D. Rozkrut (red.), Rocznik Demograficzny, 2018 ... op.cit., s. 34, <http://www.statystyka.policja.pl/> [dostęp: 18.06.2019 r.].

Wskaźnik przestępczości w przeliczeniu na 1 osobę dowodzi, że najczęściej kradzieży cudzej rzeczy (0,00762) oraz kradzieży z włamaniem (0,00498) dokonuje się na Dolnym Śląsku. Z kolei najwięcej przestępstw powodujących uszczerbek na zdrowiu odnotowano w województwie pomorskim i warmińsko-mazurskim (0,00048). Samochody najczęściej kradzione są w województwie łódzkim (0,00065), a przestępstwa uszkodzenia rzeczy popełniane na Śląsku (0,00212). Najspokojniej, biorąc pod uwagę wskazane rodzaje przestępstw jest na Mazowszu oraz na Podkarpaciu (tabela 5).

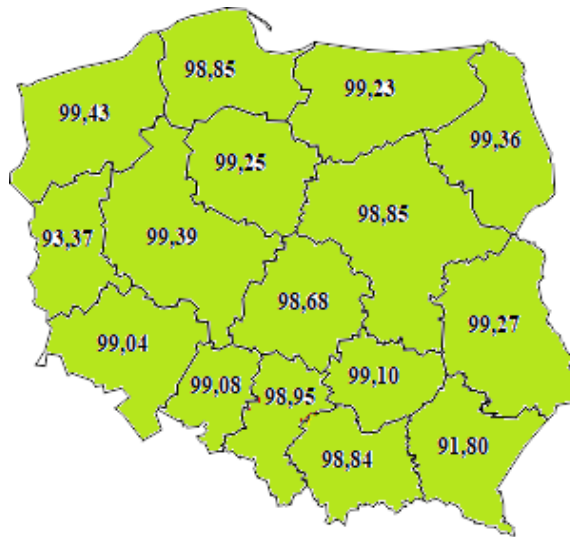
Tabela 5. Wskaźnik przestępczości (uszczerbku na zdrowiu, uszkodzenia rzeczy kradzieży cudzej rzeczy, samochodu oraz kradzieży z włamaniem) w latach 2006-2017 według podziału na województwa

Województwo	Wskaźnik przestępstw powodujących uszczerbek na zdrowiu	Wskaźnik przestępstw uszkodzenia rzeczy	Wskaźnik przestępstw kradzieży cudzej rzeczy	Wskaźnik przestępstw kradzieży samochodu	Wskaźnik przestępstw kradzieży z włamaniem
Dolnośląskie	0,00039	0,00207	0,00762	0,00051	0,00498
Kujawsko-pomorskie	0,00031	0,00159	0,00431	0,00037	0,00331
Lubelskie	0,00028	0,00104	0,00309	0,00009	0,00235
Lubuskie	0,00046	0,00158	0,00533	0,00046	0,00349
Łódzkie	0,00034	0,00150	0,00560	0,00065	0,00307
Małopolskie	0,00029	0,00144	0,00471	0,00030	0,00251
Mazowieckie	0,00015	0,00094	0,00367	0,00038	0,00168
Opolskie	0,00037	0,00140	0,00482	0,00021	0,00341
Podkarpackie	0,00026	0,00098	0,00254	0,00006	0,00161
Podlaskie	0,00040	0,00124	0,00289	0,00011	0,00212
Pomorskie	0,00048	0,00173	0,00585	0,00063	0,00372
Śląskie	0,00051	0,00212	0,00705	0,00058	0,00438
Świętokrzyskie	0,00030	0,00096	0,00299	0,00016	0,00171
Warmińsko-mazurskie	0,00048	0,00155	0,00436	0,00025	0,00315
Wielkopolskie	0,00032	0,00141	0,00467	0,00059	0,00228
Zachodniopomorskie	0,00044	0,00168	0,00566	0,00036	0,00438

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rocznik Demograficzny, 2007 ... op.cit.*, H. Dmochowska (red.), *Rocznik Demograficzny, 2008 ... op.cit.* s. 38, H. Dmochowska (red.), *Rocznik Demograficzny, 2009 ... op.cit.*, s. 38, H. Dmochowska (red.), *Rocznik Demograficzny, 2010 ... op.cit.*, s. 38, H. Dmochowska (red.), *Rocznik Demograficzny, 2011 ... op.cit.*, s. 36, H. Dmochowska (red.), *Rocznik Demograficzny, 2012 ... op.cit.*, s. 38, H. Dmochowska (red.), *Rocznik Demograficzny, 2013 ... op.cit.*, s. 40, H. Dmochowska (red.), *Rocznik Demograficzny, 2014 ... op.cit.*, s. 42, H. Dmochowska (red.), *Rocznik Demograficzny, 2015 ... op.cit.*, s. 40, D. Rozkrut (red.), *Rocznik Demograficzny, 2016 ... op.cit.*, s. 42, D. Rozkrut (red.), *Rocznik Demograficzny, 2017 ... op.cit.*, s. 42, D. Rozkrut (red.), *Rocznik Demograficzny, 2018 ... op.cit.*, s. 34, <http://www.statystyka.policja.pl/> [dostęp: 18.06.2019 r.].

3. Wykrywalność przestępstw w latach 2006-2017

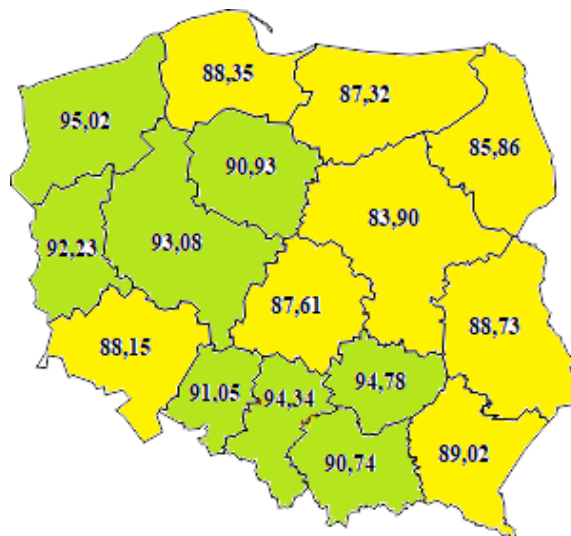
Wykrywalność przestępstw drogowych w latach 2006-2017 była bardzo dobra w całym kraju, gdyż średnia dla regionów nie spadła nigdzie poniżej 90%. Najwyższą skuteczność w omawianym okresie czasowym osiąga policja z województwa zachodniopomorskiego (aż 99,43%), natomiast najniższą na Podkarpaciu (91,80%), co przedstawia rys. 2.

Rysunek 2. Średnia wykrywalność przestępstw drogowych w latach 2006-2017 według podziału na województwa (w %)

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: R. Aron, *Pokój i wojna między narodami*, Centrum im. Adama Smitha, Warszawa 1995, s. 70-71..

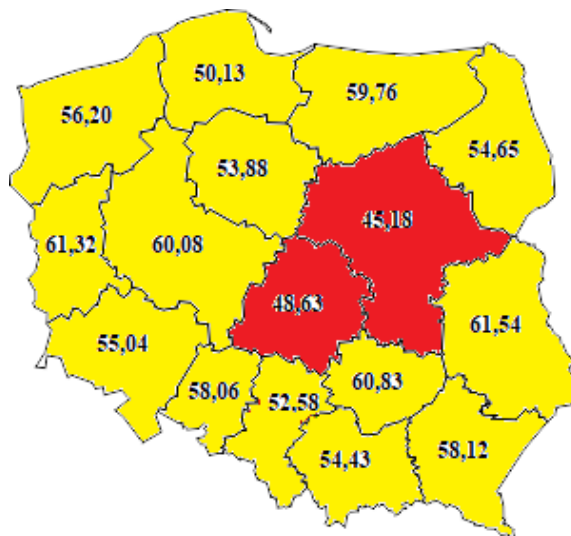
Średnia wykrywalność przestępstw gospodarczych w ostatnich latach była dosyć dobra w całej Polsce. Najwięcej przestępstw tego rodzaju wykrywa się w województwie zachodniopomorskim (95,02%) i świętokrzyskim (94,78%). Najmniej natomiast na Mazowszu (83,90%), co przedstawia rys. 3.

Rysunek 3. Średnia wykrywalność przestępstw gospodarczych w latach 2006-2017 według podziału na województwa (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.statystyka.policja.pl/> [dostęp: 18.06.2019 r.].

Średnia wykrywalność przestępstw kryminalnych w Polsce nie przedstawia się równie dobrze co pozostałych, ponieważ ten rodzaj popełnianych przez sprawców czynów jest bardzo trudny do wykrycia. Najlepiej z wykrywalnością radzą sobie województwa lubelskie (61,54%) oraz lubuskie (61,32%), natomiast najgorzej łódzkie (48,63%) oraz mazowieckie (45,18%). Oznacza to, że niemalże co drugi sprawca przestępstwa wykrytego nie zostaje wykryty (rys 4).

Rysunek 4. Średnia wykrywalność przestępstw kryminalnych w latach 2006-2017 według podziału na województwa (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.statystyka.policja.pl/> [dostęp: 18.06.2019r.].

Podsumowanie

Bezpieczeństwo w rozumieniu ogólnym z łaciny securitas oznacza brak trosk, kłopotów, zmartwień. Negatywne rozumienie tego terminu wskazuje na brak zagrożenia lub niepewności¹⁴. Poczucie bezpieczeństwa (a więc brak zagrożenia przemocą, czy przestępczością) warunkują właściwe relacje społeczne. Ponadto wspomagają zrównoważony rozwój i wzrost gospodarczy. Przyczyniają się również do tworzenia warunków efektywnego działania przedsiębiorstw oraz sprzyjają ograniczaniu biedy, a co za tym idzie także wykluczenia społecznego¹⁵. Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa stanowi więc wyznacznik jego rozwoju¹⁶. Walka z przestępczością jest istotnym elementem utrzymania bezpieczeństwa na wysokim poziomie. Na podstawie przeprowadzonej analizy danych stwierdza się, że liczba przestępstw stwierdzonych w Polsce maleje stopniowo od wielu lat. Równie pozytywny wynik zaobserwowano w stosunku do wskaźnika przestępstw stwierdzonych na 1 osobę, który zmalał niemalże dwukrotnie (z 0,0324 w 2006 r. do 0,0188 w 2017 r.). Ponadto średnia wykrywalność przestępstw utrzymuje się na bardzo dobrym poziomie w całym kraju. Jedy-

¹⁴ Z. Ciekankowski, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Bezpieczeństwo państwa w obliczu współczesnych zagrożeń*, Wydawnictwo UPH w Siedlcach, Siedlce 2016, s. 15.

¹⁵ B. Czarniecki, *Przestrzenne aspekty ... op.cit.*, s. 24.

¹⁶ A. Żebrowski, *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane problemy*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis”, nr 8, 2012, s. 6.

nie co drugie przestępstwo kryminalne pozostaje niewykryte. W latach 2006-2017 do najbardziej niebezpiecznych regionów należą województwa: śląskie (0,0340), dolnośląskie (0,0336) oraz lubuskie (0,0322). Z kolei największy poziom bezpieczeństwa odnotowano w województwach: podkarpackim (0,0155), podlaskim (0,0181) oraz lubelskim (0,0196), w których stwierdzono niecałe 2% przestępstw w stosunku do liczby ludności zamieszkującej dany obszar. Spadek przestępstw stwierdzonych w Polsce prowadzi do wniosku końcowego, że poziom bezpieczeństwa wewnętrznego (w tym jednym z wielu jego aspektów) wzrasta.

Bibliografia

1. Czarnecki B., Przestrzenne aspekty przestępczości. Metoda identyfikacji czynników zagrożeń w przestrzeni miejskiej, Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok 2011.
2. Dmochowska H. (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2008.
3. Dmochowska H. (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2009.
4. Dmochowska H. (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2010.
5. Dmochowska H. (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2011.
6. Dmochowska H. (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2012.
7. Dmochowska H. (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013.
8. Dmochowska H. (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014.
9. Dmochowska H. (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015.
10. Łabuz P., Rola polskiej policji w bezpieczeństwie wewnętrznym, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje”, nr 15, 2014.
11. Majer P., W poszukiwaniu uniwersalnej definicji bezpieczeństwa wewnętrznego, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego”, nr 7, 2012.
12. Mocianko-Pawlak M., Bezpieczeństwo a poziom przestępczości w Polsce w latach 2007-2016, „Studia i Prace WNEiZ US”, nr 1 (50), 2017.
13. Murasicki J., Relacje między wybranymi kategoriami przestępczości a bezpieczeństwem państwa i obywateli, „Zeszyty Naukowe Państwo-

- wej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy”, nr 12 (3), 2014.
14. Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007.
 15. Rozkrut D. (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016.
 16. Rozkrut D. (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017.
 17. Rozkrut D. (red.), Rocznik Demograficzny, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018.
 18. Sekściński A., Bezpieczeństwo wewnętrzne w ujęciu teoretycznym. Geneza i współczesne rozumienie w naukach politycznych, „e-Politikon”, nr 6, 2013.
 19. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2014.
 20. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2007.
 21. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz. U. z 2019 r., poz. 870.

Źródła elektroniczne:

22. <http://www.statystyka.policja.pl/> [dostęp: 18.06.2019 r.].

Abstract

Katarzyna Daniel

Impact of crime on the level of public security in Poland

A country with a high level of internal security is considered a strong state. Only such conditions make it possible for economic growth and prosperity of people living in a given country. This article is an attempt to determine at what level Poland's internal security is shaped, taking into account only one, albeit significant, factor - the scale of crime. The article explains the concept of internal security, and then presents statistical data from the years 2006-2017 regarding the total number of offenses identified. Data on particular types of crimes, crime rates and the level of detection of perpetrators of committed acts were presented. The final part presents the conclusions.

Key words: **crime, internal security, crime rate, crime detection**

*Ksymena Matysek*¹

Konflikt izraelsko-palestyński od operacji „Obronny Brzeg” do 2018 roku

Streszczenie

Niniejsza publikacja ma na celu przedstawienie krótkiej historii konfliktu izraelsko-palestyńskiego, który trwa nieustannie od powstania państwa Izrael w 1948 r. Kolejnym elementem publikacji jest przedstawianie działań konfliktowych, które występowały między Izraelem a Autonomią Palestyńską w okresie od operacji „Obronny Brzeg” (8 lipiec 2014 r.) do końca 2018 r. Artykuł został podzielony na trzy części. Pierwsza opisuje powstanie państwa Izrael, wszystkie działania zbrojne oraz próby rozwiązania konfliktu do operacji „Obronny Brzeg”. Druga części artykułu opisuje działania związane z operacją „Obronny Brzeg” do końca 2016 r. Ostatnia część odnosi się do najważniejszych wydarzeń konfliktu izraelsko-palestyńskiego w okresie od 2017 r. do końca 2018 r.

Słowa kluczowe: konflikt, syjonizm, intifada

Wstęp

Długotrwałe życie społeczności żydowskiej w diasporze i historyczny moment stworzenia państwa żydowskiego na Bliskim Wschodzie po zakończeniu drugiej Wojny Światowej był dla narodu żydowskiego momentem historycznym. Okres działalności ruchu syjonistycznego dążącego do stworzenia państwa żydowskiego dokonał się 14 maja 1948 r. Jednocześnie data ta stała się początkiem trwającego do dziś z różnym natężeniem konfliktu na początku izraelsko-arabskiego, później izraelsko-palestyńskiego. W poniższym artykule staram się przedstawić krótki zarys historyczny działalności ruchu syjonistycznego oraz historii konfliktu izraelsko-palestyńskiego od 1948 r. Zasadniczym tematem poniższego artykułu jest omówienie kon-

¹ Doktorantka kierunku nauki o polityce
Uniwersytet Opolski, Wydział Nauk o Polityce i Komunikacji Społecznej

fliktu w okresie od operacji „Obronny Brzeg” to jest 8 lipiec 2014 r. do najważniejszych wydarzeń tego konfliktu z 2018 r.

1. Geneza konfliktu izraelsko-palestyńskiego

W drugiej połowie XIX w. społeczność żydowska żyjąca w diasporze zaczęła aktywnie przeciwdziałać antysemityzmowi rozpowszechniającemu się na terenie Europy. Głównym ideologiem ruchu syjonistycznego mającego na celu utworzenie państwa żydowskiego był Teodor Herzl. W związku z powiększającą się w Europie niechęcią do społeczności żydowskiej Teodor Herzl zwołał w sierpniu 1897 r. pierwszy Światowy Kongres Syjonistyczny. Zdecydowano o powołaniu Światowej Organizacji Syjonistycznej, której nadrzędnym celem było utworzenie państwa żydowskiego na terenie Palestyny.

Na terenach zakupionych przez powstały w 1901 r. Żydowski Fundusz Narodowy zaczęto zakładać *kibuce* oraz *moszawy*. Zgodnie z planem syjonistów napływ ludności żydowskiej na terytorium Palestyny miał doprowadzić do judaizacji tego terenu, a także do powiększenia wzrostu gospodarczego. Wybuch oraz okres trwania I Wojny Światowej spowodował spowolnienie procesu rozwoju osiedli żydowskich na terenie Palestyny².

Ważnym etapem po zakończeniu I Wojny Światowej do powstania państwa żydowskiego była Deklaracja Balfoura wystosowana 2 listopada 1917 r. przez ministra spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii do przewodniczącego Federacji Syjonistycznej. Deklaracja zawierała poparcie dla stworzenia „siedziby narodowej” dla społeczeństwa żydowskiego, rozbudziła ona nadzieje na rychłe utworzenie ich własnego państwa oraz zwiększyła napływ imigrantów żydowskich na teren Palestyny. Dwuznaczność deklaracji oraz brak precyzyjnych informacji dotyczących kwestii formalno-prawnych w późniejszych latach okazał się być polityką Wielkiej Brytanii wobec regionu Bliskiego Wschodu. Mimo braku precyzyjności dokumentu w tamtym czasie stał się on fundamentem ruchu syjonistycznego³. W następstwie „Deklaracji Balfoura” doszło do ukształtowania dwubiegunowego układu sił w Palestynie. Po jednej stronie znaleźli się Arabowie zamieszkujący terytoria mandatowe od setek lat, po drugiej siły syjonistyczne wspierane przez państwa imperialistyczne⁴.

Po upadku imperium osmańskiego, Wielka Brytania w postaci man-

² K. Bojko, *Izrael a aspiracje Palestyńczyków 1987-2006*, Warszawa, 2006, 19-22.

³ H. Cattani, *Palestine and International Law*, Londyn, 1973, s. 10-14.

⁴ E. Wójcik, *Konflikt bliskowschodni - aspekty militarne*, Warszawa, 1975, s. 36-39.

datu brytyjskiego przejęła terytoria nie tylko wzdłuż Morza Śródziemnego, ale także tereny na wschód Jordanu oraz Irak. Przychylna polityka Wielkiej Brytanii wobec imigracji społeczności żydowskiej na terytoria mandatowe doprowadziła do starć na linii arabsko-żydowskiej⁵.

Po zakończeniu II Wojny Światowej, Wielka Brytania zaleciła wpuszczenie na terytorium Palestyny imigrującej społeczności żydowskiej oraz postulowała stworzenie dwunarodowego państwa żydowsko-arabskiego. 28 marca 1946 r. propozycja Wielkiej Brytanii została odrzucona przez Ligę Państw Arabskich. Brak porozumienia między stroną arabską i żydowską spowodował powierzenie problemu podziału mandatu brytyjskiego 2 kwietnia 1947 r. Organizacji Narodów Zjednoczonych. Podział mandatu został przyjęty w głosowaniu jako rezolucja nr 181⁶. Podział zakładał, że państwo żydowskie będzie zajmowało obszar 14 447 km^2 (56% terytorium mandatu), natomiast państwo arabskie będzie zajmowało obszar 11 655 km^2 (42% terytorium mandatu) pozostałe 2% mandatu to umiędzynarodowiona Jerozolima⁷. W konsekwencji takiego podziału mandatu doszło do zamieszek między ludnością arabską i żydowską. W listopadzie 1947 r. ludność żydowska stała się celem niezliczonej ilości ataków, które doprowadziły do odwetu państwa zamieszkiwanego przez ludność żydowską. Zdarzenia te były powodem migracji ludności arabskiej z ziem zamieszkiwanych w większości przez ludność żydowską, to samo dotyczyło Żydów zamieszkujących na terenach arabskich. Mimo eskalacji konfliktu między ludnością żydowską i arabską 14 maja 1948 r. w dniu wygaśnięcia mandatu brytyjskiego w Tel Awiwie, Ben Gurion podpisał Deklarację Niepodległości Izraela. Uznania nowo powstałego państwa żydowskiego odmówiły wszystkie państwa arabskie, które dzień po ogłoszeniu niepodległości przez Izrael wkroczyły na jego terytorium⁸. W rezultacie działań zbrojnych terytorium Izraela zostało powiększone o 6000 km^2 w stosunku do rezolucji ONZ zajmując 77% terytorium byłego Mandatu Brytyjskiego⁹.

Sytuacja po zakończeniu wojny o niepodległość była balansowaniem

⁵ R. Balke, Izrael, Warszawa, 2005, s. 44-48.

⁶ Specjalna Sesja Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych obradująca w dniach 25 kwietnia – 8 maja 1947 r., zajęła się kwestią podziału mandatu Palestyny na dwa państwa; arabskie i żydowskie. W sierpniu 1947 r. komitet przedstawił plan podziału, który został przyjęty w głosowaniu jako rezolucja nr 181 przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych 32 kraje opowiedziały się za podziałem Mandatu Palestyny, 13 głosowało przeciw a 10 wstrzymało się od decyzji w tej sprawie. Zaskakującą decyzją było poparcie podziału Mandatu Palestyny przez Związek Sowiecki, który uważał syjonizm za ruch antyimperialistyczny. Za poparciem powstania Izraela zadecydował pogląd o pozyskaniu nowego sojusznika jakim miało być nowe państwo na Bliskim Wschodzie. Stany Zjednoczone natomiast kierowały się podczas głosowania kwestią spłaty przez zachód długu za Holocaust.

⁷ K. Bojko, Izrael a aspiracje Palestyńczyków 1987-2006, Warszawa, 2006, s. 30-32.

⁸ D. Cohn-Shebrock, D. El-Alami, Konflikt palestyńsko-izraelski, Warszawa, 2002, s. 62-68.

⁹ K. Kubiak, Wojna o niepodległość Izraela 1947-1949, Zabrze-Tarnowskie Góry, 2013, s. 77-79.

między wojną a pokojem. Kraje arabskie zmuszone do podpisywania rozejmów z Izraelem nadal nie uznawały istnienia państwa żydowskiego. Same rozejmy były jedynie zawieszeniami broni a nie układami pokojowymi, taka sytuacja wiązała się z nieuchronnym rozpoczynaniem kolejnych faz konfliktu. Kolejne starcia izraelsko-arabskie stawały się jedynie kwestią czasu. 26 lipca 1956 r. kolejne działania zbrojne między Izraelem a Egiptem zapoczątkował prezydent Egiptu Gamal Abder Naser nacjonalizacja Kanału Sueskiego¹⁰. W kolejnych latach wspierany przez Związek Radziecki, Egipt czuł się na sile zarówno militarnie jak i politycznie, aby podjąć się kolejnej wojny z Izraelem. Coraz częściej w wypowiedziach prezydenta Egiptu występował zamiar zniszczenia Izraela. W okresie od 1956 r. do 1973 (Wojna Jom Kippur) występowały incydenty o charakterze militarnym, jednak w tym okresie największym z nich była Wojna Jom Kippur.

6 października 1973 r. w dzień żydowskiego Dnia Pojednania oraz muzułmańskiego ramadanu, kolejny rozdział konfliktu izraelsko-arabskiego rozpoczęła strona arabska przekraczając Kanał Sueski. W związku z kolejnym konfliktem na Bliski Wschodzie, Rada Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych wydała rezolucje nr 338 wzywającą do zaprzestania walk i powrót na linie wyjściowe¹¹ ustalone w poprzedniej rezolucji nr 242¹². Wojna Jom Kippur była najkrwawszym sporem między Izraelem a Egiptem. Kolejna faza konfliktu Izraela z państwami arabskimi ukazała państwu żydowskiemu, że państwa arabskie mogą przegrać wiele konfliktów natomiast przegrana Izraela będzie ostatnią.

W latach 80. XX w. Stany Zjednoczone starały się doprowadzić do stopniowego usuwania antagonizmów między stronami konfliktu, które miały doprowadzić do wypracowania pokoju i współistnienie Arabów oraz Izraelczyków. Działania Stanów Zjednoczonych a nawet nawiązanie stosunków dyplomatycznych między Izraelem a Egiptem 25 kwietnia 1982 r. nie powstrzymało kolejnych działań zbrojnych między państwami¹³.

Kolejnym konfliktem Izraela z państwami arabskimi była konfronta-

¹⁰ M. Lorenc, Trzęsienie Ziemi Świętej. Konflikt bliskowschodni i próby jego regulacji, Poznań, 2007, s. 66-69.

¹¹ M. Jadwiszczok, Antyizraelskie ugrupowania terrorystyczne i ich zwalczanie, Toruń, 2010, s. 13-15.

¹² Rezolucja Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych nr 242 wydana 22 listopada 1967 r. podkreślała niedopuszczalność zajęcia terytorium drugiego państwa za pomocą wojny oraz uznała niezależność, suwerenność i integralność terytorialną każdego państwa. Rezolucja nr 242 wzywała Izrael do opuszczenia terenów zajętych podczas wojny sześciodniowej oraz umożliwienie powrotu uchodźców. W dokumencie zostały omówione wszystkie kwestie niezbędne do zawarcia pokoju na Bliski Wschodzie: uznanie suwerenności, wolność od ataków przemocy, niedopuszczalność zdobywania terytorium poprzez działania wojenne oraz kwestie uchodźców. Rezolucja nr 242 stała się ważnym filarem pokoju budowanego około 25 lat później podczas procesu pokojowego w Madrycie.

¹³ J. Zdanowski, Historia Bliskiego Wschodu w XX wieku, Wrocław, 2010, s. 220-222.

cja z Libanem. 6 czerwca 1982 r. rozpoczęła się operacja „Pokój dla Galilei”, która została potępiona przez społeczność międzynarodową, ale nie cieszyła się również aprobatą wśród społeczności żydowskiej. Operacja Izraelska w Libanie okazała się porażką ze względu na umocnienie władzy Syrii w Libanie oraz dalsze utrzymanie wojny wewnętrznej¹⁴.

Rozmowy pokojowe odbywające się w ostatniej dekadzie XX w. nie doprowadziły do złagodzenia konfliktu izraelsko-palestyńskiego. Kolejne poważne starcie między Izraelem a Palestyną nastąpiło wskutek pogarszającej się sytuacji mieszkańców terytoriów okupowanych w konfrontacji do sytuacji ludności zamieszkującej terytorium Izraela. Taki kontrast w jakości życia doprowadził do wybuchu drugiej intifady. Al-aksa, tak została nazwana druga intifada na Bliskim Wschodzie była znacznie krwawsza od pierwszej ze względu na użycie regularnych oddziałów wojskowych do walki z ludnością palestyńską. Ataki terroru, bunty i demonstracje związane były głównie z niemożliwością powołania do życia własnego państwa¹⁵.

Wzrost nadziei na nowy impuls w rozwiązaniu konfliktu izraelsko-palestyńskiego nastąpił po śmierci Jasira Arafata 11 listopada 2004 r., jednak wewnętrzna niestabilność Autonomii Palestyńskiej była dużym zagrożeniem dla procesu pokojowego. Od końca 2004 r. w Autonomii Palestyńskiej rozpoczęła się walka o władze i wpływy. 25 stycznia 2006 r. wybory w Autonomii Palestyńskiej niespodziewanie wygrał Hamas¹⁶. Szybko po wyborach doszło do rozłamu w Palestynie między Hamasem a prezydentem Mahmuddem Abbasem. Podział polityczny przebiegał między Strefą Gazy kontrolowaną przez Hamas a Zachodnim Brzegiem Jordanu kontrolowanym przez Organizację Wyzwolenia Palestyny¹⁷. Eskalacja konfliktu nastąpiła po rozpoczęciu przez Izrael operacji militarnej o kryptonimie „Płynny Ołów”. Celem operacji było zniszczenie infrastruktury Hamasu w Strefie Gazy. Sytuacja polityczna Izraela po zakończeniu operacji zarówno wewnętrzna jak i zewnętrzna była bardzo trudna. Społeczność międzynarodowa oraz mieszkańcy Izraela zdecydowanie sprzeciwiali się brutalności oraz niezgodności operacji z prawem międzynarodowym.

Sprawa statusu Autonomii Palestyńskiej trafiła do Organizacji Narodów

¹⁴ D. Bemnison, E. Errera, Żydzi i Arabowie historia współczesnego Izraela, Warszawa, 2000, 180-184.

¹⁵ „Rocznik Strategiczny 2000/01”, Warszawa, 2001, s. 323-333.

¹⁶ Hamas czyli Muzułmański Ruch Oporu (Harakat al.-Mukawama al-Islamijja) -jest organizacją religijną. Powstał w czasie pierwszej Intifady (1987-1993), w tym czasie organizacja obrała sobie za cel stworzenie państwa muzułmańskiego w Palestynie oraz zniszczenie Izraela. Hamas jest uważana przez większość państw świata za organizację terrorystyczną, nie mającą żadnej siły oddziaływania w rozmowach z Izraelem i bliskowschodnich negocjacjach pokojowych.

¹⁷ J. Bury, Wybory w Autonomii Palestyńskiej - implikacje międzynarodowe, Biuletyn PISM, nr 9(349), 2006, https://www.pism.pl/files/?id_plik=403, s. 12-14, [dostęp: 24.05.2019].

Zjednoczonych 23 września 2011 r., po ogłoszeniu przez prezydenta M. Abbasa o złożeniu wniosku o przyjęcie Autonomii Palestyńskiej w poczet członków organizacji. Rosja poparła wniosek potwierdzając deklaracje ZSRR z 1988 r. o uznaniu niepodległości Palestyny. Działania dokonywane przez Autonomię Palestyńską w celu pozytywnego rozpatrzenia jej wniosku nie przyniosły skutku. 11 listopada 2011 r. Rada Bezpieczeństwa ONZ podjęła decyzję o nieudzieleniu pozytywnej rekomendacji dla wniosku Palestyny¹⁸. Jedynym sukcesem Palestyny związanym ze złożeniem wniosku okazało się przyjęcie jej do jednej z wyspecjalizowanych organizacji systemu Narodów Zjednoczonych. 23 listopada 2011 r. nastąpiło przyjęcie Palestyny w poczet członków UNESCO.

2. Konflikt izraelsko-palestyński od operacji „Obronny Brzeg” do 2016 r.

Ewolucja i zaostrzenie konfliktu izraelsko-palestyńskiego w 2014 r. było spowodowane wieloma wydarzeniami. Najważniejszym z nich było kolejne załamanie rozmów pokojowych wspieranych przez Stany Zjednoczone. Wśród innych przyczyn należy wymienić: budowę podziemnych tuneli przez Hamas, które prowadziły ze Strefy Gazy do Izraela, nasilenie ataków raketowych dokonywanych przez Izrael, porwanie i zabójstwo trzech izraelskich nastolatków oraz porwaniem i zabójstwem palestyńskiego nastolatka¹⁹. Wydarzenia te doprowadziły do rozpoczęcia przez Izraelskie Siły Obronne 8 lipca 2014 r. operacji „Obronny Brzeg”. Izraelskie naloty i bombardowania dokonywane w trakcie operacji „Obronny Brzeg” spowodowały śmierć tysięcy ludzi, z których większość stanowiła ludność palestyńska. Celem operacji było zatrzymanie zwiększonego nalotu rakiet na Izrael, który dokonywał się ze strony Strefy Gazy. Kolejnym celem było zatrzymanie budowy tuneli przez Hamas w Strefie Gazy oraz zniszczenie działających na Zachodnim Brzegu Jordanu oddziałów Hamasu. Natomiast celem Hamasu podczas trwających działań zbrojnych zwianych z izraelską operacją „Obronny Brzeg” było wywarcie nacisku na społeczność międzynarodową w celu zniesienia blokady Izraela w Strefie Gazy. 17 lipca operacja „Obronny Brzeg” rozpoczęła inwazję na Strefę Gazy, której celem było zniszczenie systemu tunelowego Hamasu. Izraelskie siły lądowe

¹⁸ Palestyna państwem obserwatorem Organizacji Narodów Zjednoczonych, <https://www.newsweek.pl/swiat/palestyna-panstwem-obsawatorem-onz/6v8e1ey>, [dostęp: 25.05.2019]. „Rocznik Strategiczny 2014/15”, Warszawa, 2015, s. 280-282.

¹⁹ „Rocznik Strategiczny 2014/15”, Warszawa, 2015, s. 280-282.

wycofały się 5 sierpnia, a 26 sierpnia zostało ogłoszone otwarte zawieszenie broni²⁰.

Spółeczność międzynarodowa różnie reagowała na operacje Izraela „Obronny Brzeg”. Kanada popierała Izrael i krytykowała działania Hamasu. Państwa BRICS wzywały obie strony do ograniczenia działań zbrojnych oraz rozpoczęcia rozmów pokojowych. Unia Europejska potępiła łamanie praw człowieka przez obie strony oraz podkreślała ważność rozmów pokojowych, które powinny zakończyć się istnieniem dwóch państw. Prezydent Stanów Zjednoczonych Barack Obama podobnie jak państwa BRICS wezwał obie strony do zachowania powściągliwości w działaniach zbrojnych. Kongres Stanów Zjednoczonych wyraził pełne poparcie dla działań Izraela jednocześnie uchwalając ustawodawstwo zapewniające pomoc finansowa Izraelowi 225 milionów dolarów na pomoc wojskowa w obronie przeciwrakietowej²¹. Na całym świecie odnotowano wiele demonstracji zarówno proizraelskich jak i propalestyńskich. Większość ludności mieszkającej w Izraelu poparła operacje „Obronny Brzeg”. W czasie wojny widać napięte stosunki między izraelskimi Żydami a izraelskimi Arabami. Wiele firm arabskich zostało tymczasowo zamkniętych w ramach strajku generalnego solidarnie z Gazą, co doprowadziło do tego, że minister spraw zagranicznych Izraela Avigdor Lieberman wezwał do bojkotu arabskich przedsiębiorstw uczestniczących w strajku. Tysiące demonstrujących przeciwko wojnie, w tym niektórzy, którzy rzucali kamieniami i blokowali ulice. Około 1500 Arabów zostało aresztowanych za udział w protestach przeciwko wojnie. Wielu Arabów zostało zwolnionych lub zdyscyplinowanych przez swoich pracodawców z powodu komentarzy przeciwko Izraelowi i wojny z mediami społecznościowymi²².

3. Przebieg konfliktu izraelsko-palestyńskiego w latach 2017 - 2018 r.

Wzrost przemocy w konflikcie izraelsko-palestyńskim nastąpił na początku września 2015 r., trwał do pierwszej połowy 2016 r. Ta faza konfliktu izraelsko-palestyńskiego została nazwana przez międzynarodowe media „Intifadą Noży” ze względu na duży udział ataków nożowych. Fala

²⁰ Gaza-Israel conflict: Is the fighting over?, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-28252155>, [dostęp: 25.05.2019].

²¹ B. Everett, Congress backs aid to Israel, <https://www.politico.com/story/2014/08/senate-approves-israel-aid-109642>, [dostęp: 26.05.2019].

²² G. Calstorm, Businesses strike in Israel over Gaza, <https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/07/businesses-strike-israel-over-gaza2014721191110588315.html>, [dostęp: 26.05.2019].

przemocy rozpoczęła się, gdy działacze palestyńscy zebrali się na Wzgórzu Świątynnym, aby uniemożliwić Żydom odwiedzanie tego miejsca w Wigilię Rosz Haszana. Wieści o wydarzeniach na Wzgórzu Świątynnym rozprzeszczerzały się szybko za pośrednictwem mediów społecznościowych. Pierwszą ofiarą był Alexander Levlovich, zabity w Rosz Ha-Szana 13 września podczas przejeżdżania przez dzielnicę jerozolimską Armon HaNetziv przez mężczyzn rzucających kamieniami. Aby zapobiec wzmożonym atakom ze strony palestyńskiej, Izrael w ostatnim tygodniu 2015 r. wprowadził większą ilość punktów kontrolnych na Zachodnim Brzegu Jordanu ograniczając w ten sposób przedostawanie się Palestyńczyków do Izraela. Ponad połowa z 91 przeszkód została rozdysponowana w okolicy Hebronu. Zwiększenie ilości blokad doprowadziło na początku 2016 r. do zmniejszenia się ilości ataków palestyńskich na ludność zamieszkująca Izrael²³. Według Shin Bet, w okresie od 1 października 2015 r. Do 1 października 2016 r. Doszło łącznie 166 ataków nożem i 89 prób o zranienie; 108 strzelanin; 47 ataków kołowych i jeden bombardowanie autobusu samochodowego²⁴. Komentatorzy wydarzeń związanych z „Intifadą Noży” przypisują wzrost palestyńskiej przemocy przeciwko Izraelczyką kampanii prowadzonej w mediach oraz poprzez portale społecznościowe. Mogła ona wpłynąć na zmotywowanie Palestyńczyków do dokonywania ataków z użyciem noży na ludności Izraela. Kolejnym elementem motywującym Palestyńczyków do działań związanych z „Intifadą Noży” mogły być niepowodzenia rozmów pokojowych, okupacja oraz łamanie praw człowieka²⁵.

Marzec 2016 r. zakończył się bilansem 6 ataków Palestyńczyków na Izraelczyków we Wschodniej Jerozolimie. W atakach tych zginął jeden cywil a sześciu zostało zastrzelonych przez Izraelskie siły bezpieczeństwa. W sumie zostało rannych 15 osób. Miedzy 23 lutego 2016 r. a 4 kwietnia 2016 r. 22 Palestyńczyków zostało zabitych a 518 zostało rannych. Wszystkie ofiary i osoby ranne były przyczyną ataków palestyńskich na ludność Izraela²⁶. 8 czerwca 2016 r. dwóch palestyńskich obywateli otworzyło ogień w kawiarni Max Benner w Tel Awiwie zabijając cztery osoby i raniąc siedem osób. Obaj napastnicy podczas śledztwa prowadzonego przez Izrael stwierdzili, że do ataku zainspirowało ich tak zwane Państwo Islamskie

²³ Wave of terror 2015-2018, <http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/Terrorism/Palestinian/Pages/Wave-of-terror-October-2015.aspx>, [dostęp: 26.05.2019].

²⁴ Tamże.

²⁵ D. Polisar, What do Palestinians Want?, <https://mosaicmagazine.com/essay/2015/11/what-do-palestinians-want/>, [dostęp: 26.05.2019].

²⁶ Protection of Civilians Weekly Report, <http://www.ochaopt.org/content/protection-civilians-weekly-report-23-february-7-march-2016>, [dostęp: 28.05.2019].

oraz działalność Hamasu²⁷. W odpowiedzi na to wydarzenie strona izraelska zawiesiła 83 tysiące zezwoleń na wjazd Palestyńczyków do Izraela. Takie posunięcie ze strony władz Izraela zostało określone jak zbiorowa kara przez członka Knesetu, Haneena Zoabi oraz Wysokiego Komisarza Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Praw Człowieka Zeid Ra'ad Al Husseina. Izraelskie siły IDF nakazały zamknięcie całego Zachodniego Brzegu i Strefy Gazy między 8 a 11 czerwca 2016 r.²⁸.

W 2017 r. rząd Izraela nadal egzekwował surowe i dyskryminujące ograniczenia w prawach człowieka, które dotyczyły ludności Palestyńskiej. Ograniczenia te dotyczyły w dużej mierze przepływu ludzi i towarów z/i do Strefy Gazy. Kolejnym punktem spornym w 2017 r. były bezprawne osiedlenie ludności żydowskiej na okupowanym Zachodnim Brzegu. W lutym 2017 r. izraelski Kneset uchwalił tzw. Ustawę o uregulowaniu, której celem było ułatwienie Izraelowi wywłaszczenia prywatnych ziem palestyńskich, na których zbudowano osiedla z mocą wsteczną. Mimo wstrzymania realizacji ustawy przez Wysoki Trybunał Sprawiedliwości w okresie od lipca do sierpnia 2017 r. władze Izraela wydały ponad 2 tysiące zezwoleń na budowę mieszkań dla osadników na Zachodnim Brzegu z wyłączeniem wschodniej Jerozolimy²⁹.

Pomiędzy 30 marca a 15 maja 2018 r. Palestyńczycy w Strefie Gazy przeprowadzali cotygodniowe demonstracje na granicy Strefy Gazy i Izraela. Kulminacyjna fala protestów przypadła na moment przeniesienia ambasady Stanów Zjednoczonych do Jerozolimy. W maju 2018 r. wybuchły największe walki między Hamasem a izraelskim wojskiem licząc od 2014 r. Zanim obie strony ogłosiły zawieszenie broni bojownicy w Strefie Gazy zdążyli wystrzelić około stu rakiet w stronę Izraela, strona izraelska odpowiedziała ogniem w stronę ponad pięćdziesięciu celów na terenie Strefy Gazy³⁰.

Istnieje obawa, że trzecia intifada może wybuchnąć w każdej chwili, a wznowione napięcia doprowadzi do eskalacji przemocy na dużą skalę. Stany Zjednoczone są zainteresowane ochroną bezpieczeństwa długoterminowego swojego największego sojusznika – Izraela. Osiągnięciem trwałego

²⁷ Saron Market attackers were inspired by Islamic State, <https://www.i24news.tv/en/news/israel/diplomacy-defense/118832-160704-saron-market-attackers-were-inspired-by-islamic-state>, [dostęp: 29.05.2019].

²⁸ E. Mulder, Palestinians reeling amid 'collective punishment' after Tel Aviv attacks, <https://www.middleeasteye.net/news/palestinians-left-reeling-collective-punishment-enforced-post-tel-aviv-attacks-2141215370>, [dostęp: 29.05.2019].e

²⁹ Israel and Palestine, Events of 2017, <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/israel/palestine>, [dostęp: 30.11.2018].

³⁰ Israeli-Palestinian Conflict, https://www.cfr.org/interactives/global-conflict-tracker?cid=ppc-Google-grant-conflic_tracker-031116&gclid=CjwKEAiAj7TCBRcp2Z22ue-zrj4SJACG7SBEH9uE_raTezcIufDr28x3vGe1FF1O2Y7kt4ui1PzWKxoCO5Tw_wcB#!/conflict/israeli-palestinian-conflict, [dostęp: 30 listopad 2018].

porozumienia między Izraelem a terytoriami palestyńskimi, co poprawiłoby bezpieczeństwo w regionie³¹.

³¹ Tamże.

Podsumowanie

Konflikt izraelsko-palestyński, który wybuchł po powstaniu państwa Izrael w 1948 r. do dziś mimo licznych prób nie został rozwiązany. Po obu stronach konfliktu istnieją siły zarówno dążące do porozumienia jak i do kontynuowania działań wojennych. Mimo wielu prób rozwiązania konfliktu w dłuższej perspektywie czasu wydaje się on niemożliwy do zakończenia nawet wobec zaangażowania wielkich mocarstw światowych (Stany Zjednoczone, Wielka Brytania czy Rosja). Kompromis i porozumienie w znacznym stopniu może być możliwe do zrealizowania, jeżeli obie strony konfliktu będą zdolne do zmian we wzajemnym postrzeganiu siebie nie jako wroga a jako partnera.

Bibliografia

1. Balke R., Izrael, Warszawa, 2005.
2. Bemnision D., Errera E., Żydzi i Arabowie historia współczesnego Izraela, Warszawa, 2000.
3. Bojko K., Izrael a aspiracje Palestyńczyków 1987-2006, Warszawa, 2006.
4. Bury J., Wybory w Autonomii Palestyńskiej - implikacje międzynarodowe, Biuletyn PISM, nr 9(349), 2006, (https://www.pism.pl/files/?id_plik=403), [dostęp: 24.11.2018].
5. Calstorm G., Businesses strike in Israel over Gaza, <https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/07/businesses-strike-israel-over-gaza-2014721191110588315.html>, [dostęp: 26.05.2018].
6. Cattan H., Palestine and International Law, Londyn, 1973.
7. Cohn-Shebrock D., El-Alami D., Konflikt palestyńsko-izraelski, Warszawa, 2002.
8. Everett B., Congress backs aid to Israel, <https://www.politico.com/story/2014/08/senate-approves-israel-aid-109642>, [data [dostępu: 26.05.2018].
9. Gaza-Israel conflict: Is the fighting over?, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-28252155>, [dostęp: 25.05.2018].
10. Israel and Palestine, Events of 2017, <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/israel/palestine>, [dostęp: 30.05.2018].
11. Israeli-Palestinian Conflict, https://www.cfr.org/interactives/global-conflict-tracker?cid=ppcGooglegrantconflict_tracker031116&gclid=CjwKEAiAj7TCBRCp2Z22uezrj4SJACG7SBEH9uE_raTezcIufDr28x

- 3vGe1FFlO2Y7kt4ui1PzWKxoCO5Tw_wcB#!/conflict/israeli-palestinian-conflict, [dostęp: 30.05.2018].
12. Jadwiszczok M., Antyizraelskie ugrupowania terrorystyczne i ich zwalczanie, Toruń, 2010.
 13. Kubiak K., Wojna o niepodległość Izraela 1947-1949, Zabrze-Tarnowskie Góry, 2013.
 14. Lorenc M., Trzęsienie Ziemi Świętej. Konflikt bliskowschodni i próby jego regulacji, Poznań, 2007.
 15. Mulder E., Palestinians reeling amid 'collective punishment' after Tel Aviv attacks, <https://www.middleeasteye.net/news/palestinians-left-reeling-collective-punishment-enforced-post-tel-aviv-attacks-2141215370>, [dostęp: 29.05.2018].
 16. Polisar D., What do Palestinians Want?, <https://mosaicmagazine.com/essay/2015/11/what-do-palestinians-want/>, [dostęp: 26.05.2018].
 17. Protection of Civilians Weekly Raport, <http://www.ochaopt.org/content/protection-civilians-weekly-report-23-february-7-march-2016>, [dostęp: 28.05.2018].
 18. Rocznik Strategiczny 2000/01, Warszawa, 2001.
 19. Rocznik Strategiczny 2014/15, Warszawa, 2015.
 20. Sarona Market attackers were inspired by Islamic State, <https://www.i24news.tv/en/news/israel/diplomacy-defense/118832-160704-sarona-market-attackers-were-inspired-by-islamic-state>, [dostęp: 29.05.2018].
 21. Wave of terror 2015-2018, <http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/Terrorism/Palestinian/Pages/Wave-of-terror-October-2015.aspx>, [dostęp: 26.05.2018].
 22. Wójcik E., Konflikt bliskowschodni - aspekty militarne, Warszawa, 1975.
 23. Zdanowski J., Historia Bliskiego Wschodu w XX wieku, Wrocław, 2010.

Abstract

Ksymena Matysek

**Israeli-Palestinian conflict from operation „Defense Coast” until
2018**

This publication present a brief history of the Israeli-Palestinian conflict, which has been continuing ever since the establishment of the State of Israel in 1948. Another element of the publication is the presentation of conflict activities that occurred between Israel and the Palestinian Authority in the period from Operation Defense Bank (July 8, 2014) until the end of 2018. The article was divided into three parts. The first describes the emergence of the state of Israel, all military operations and attempts to resolve the conflict for the "Defense Shoreóperation. The second part of the article describes the activities related to Operation Defensive Bank until the end of 2016. The last part refers to the most important events of the Israeli-Palestinian conflict in the period from 2017 to the end of 2018.

*Tomasz Bojnicki*¹

Wojska Obrony Terytorialnej jako element systemu bezpieczeństwa narodowego RP

Streszczenie

Głównym celem artykułu było opisanie Wojsk Obrony Terytorialnej działających w Polsce wraz z wyszczególnieniem ich roli, zadań oraz potencjalnych możliwości funkcjonowania w ramach systemu bezpieczeństwa narodowego RP. W artykule zostały przedstawione zarówno zalety, jak i wady koncepcji Wojsk Obrony Terytorialnej w Polsce oraz ich możliwe wykorzystanie w celu zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, bezpieczeństwo narodowe Polski, bezpieczeństwo państwa, Wojska Obrony Terytorialnej, Obrona Terytorialna

Wstęp

Bezpieczeństwo publiczne tj. związane z bezpieczeństwem społeczeństwa można najogólniej zdefiniować jako *stan braku zagrożenia dla jakiegokolwiek dobra prawnego człowieka, który umożliwia normalne funkcjonowanie jednostki w społeczeństwie, a w szczególności zachowanie życia, zdrowia, mienia, swobodę korzystania z wszelkich przysługujących jednostce praw podmiotowych, a które są zagwarantowane Konstytucją i innymi przepisami prawa, nad utrzymaniem i nad zachowaniem, którego czuwają wyposażone we właściwe kompetencje organy państwa*². Bezpieczeństwo publiczne jest z kolei *stanem braku zagrożenia dla funkcjonowania organizacji państwowej i realizacji jego interesów*³. Jest to definicja zbieżna

¹ Doktorant kierunku *nauki o polityce*

Uniwersytet Opolski, Wydział Nauk o Polityce i Komunikacji Społecznej

² A. Misiuk, *Instytucjonalny system bezpieczeństwa wewnętrznego państwa*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013, s. 13.

³ Tamże, s. 13.

z pojęciem bezpieczeństwa narodowego, która pojawia się od lat 80. XX wieku w Raporcie ONZ, a definiuje go jako *stan, w którym państwa uznają brak występowania groźby ataku militarnego, presji politycznej czy nacisku gospodarczego uniemożliwiających ich rozwój*⁴. Bezpieczeństwo państwa odnosi się do właściwego i bezpiecznego funkcjonowania najważniejszych instytucji i urzędów państwowych oraz porządku konstytucyjnego. W ten sposób rozumiane bezpieczeństwo odnosi się do zagrożeń o charakterze zewnętrznym i wewnętrznym⁵. W kontekście bezpieczeństwa wewnętrznego wyszczególnia się szerokie i wąskie znaczenia zakresu tego pojęcia. Węższe znaczenie odnosi się do elementarnych funkcji państwa: ochrony terytorium, porządku polityczno-ustrojowego, stabilności społecznej oraz zapewnienie bezpieczeństwa obywateli (ochrona życia i zdrowia)⁶. Pomijając szczegółowe kwestie niejednoznaczności pojęcia bezpieczeństwa, a także pojęć bezpieczeństwa wewnętrznego, publicznego i bezpieczeństwa narodowego, pozostano przy wyżej przytoczonym rysie teoretycznym. Spoiwem łączącym wymienione definicje jest element braku zagrożenia pochodzenia zewnętrznego bądź wewnętrznego, które z kolei umożliwia normalne funkcjonowanie i realizację różnorodnych celów (życiowych, politycznych, ekonomicznych) wyznaczonych przez daną jednostkę, grupy społeczne, społeczeństwa i państwa oraz inne podmioty społeczne i polityczne.

Czym jest jednak obrona terytorialna? Definiujemy ją jako *część systemu militarnego państwa. Celem jest przygotowanie i prowadzenie obrony rejonów i obiektów na obszarze kraju, stwarzanie warunków do rozwinięcia i działania wojsk operacyjnych oraz podjęcia działań regularnych i nieregularnych na dużą skalę. Obejmuje ona terytorialne organa dowodzenia, wojska obrony terytorialnej i wojskowe elementy operacyjnego przygotowania kraju do obrony, a w okresie zagrożenia także wszystkie stacjonarne jednostki i instytucje wojskowe, straż graniczną oraz inne formacje zmilitaryzowane włączane w skład sił zbrojnych*⁷. Inspiracją do tworzenia Wojsk Obrony Terytorialnej były bogate tradycje dziejowego dorobku państw Ameryki Północnej oraz Europy Zachodniej. W szczególności należy wymienić tutaj Gwardię Narodową w Stanach Zjednoczonych, Landsturm lub Landwehrę w Austro-Węgrzech, Holandii, Prusach, Niemczech, a także

⁴ J. Stańczyk, *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 1996, s. 21.

⁵ A. Misiuk, *Instytucjonalny system...* op. cit., s. 15.

⁶ Tamże, s. 16.

⁷ *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2008, <https://mkuliczkowski.pl/static/pdf/slownik.pdf>, (dostęp: 15.06.2019 r.), s. 80.

w Szwajcarii, Home Guard oraz Territorial Army w Wielkiej Brytanii⁸. Motywacja wynikała przede wszystkim z doświadczeń historycznych naszego kraju i minionych pokoleń Polaków, począwszy od XVIII wieku przez dwudziestolecie międzywojenne, II wojnę światową, aż do dnia dzisiejszego.

Tym współczesnym impulsem było m.in. zajęcie Półwyspu Krymskiego w lutym 2014 roku przez nieoznaczone oddziały bez jakichkolwiek emblematów sił zbrojnych, tzw. *zielone ludziki*. Miały one być rzekomymi obrońcami miejscowej rosyjskojęzycznej ludności i ich autonomii przed państwem ukraińskim, co finalnie skończyło się przeprowadzeniem referendum i odebraniem terytorium od Ukrainy oraz aneksją przez Federację Rosyjską. Aneksja Półwyspu Krymskiego przekłada się też na wzrost zaniepokojenia przed utratą niepodległości przez polską opinią publiczną. Jeszcze w 2013 roku 70% Polaków uważało, że nie istnieje zagrożenie dla niepodległości państwa polskiego, a już w kwietniu 2014 roku 49% badanych uważała, że takie zagrożenie istnieje (40% twierdziło, że nie istnieje). Koreluje to z poparciem dla Wojsk Obrony Terytorialnej, które popiera 49% badanych, 25% jest przeciwnych, 16% obojętnych, a 9% nie ma zdania w tej kwestii. Należy odnotować, że poparcie dla tworzenia WOT koreluje również z poparciem dla rządu Zjednoczonej Prawicy oraz światopoglądem prawicowym⁹. Podobne wyniki poparcia dla istnienia WOT pojawiły się w badaniu sondażowni IBRIS zrealizowanym dla dziennika Rzeczpospolita w 2017 roku, w którym zadano pytanie: *Czy Polsce potrzebne są Wojska Obrony Terytorialnej?* Twierdząco odpowiedziało 58% badanych, przeciw było 36%, a 6% osób udzieliło odpowiedzi *nie wiem*¹⁰. Trudno jednak nie zauważyć związku pomiędzy konfliktem rosyjsko-ukraińskim a nastrojami społecznymi dotyczącymi niepodległości Polski oraz poparcia dla rozbudowy jej potencjału obronnego, którego elementem jest właśnie tworzenie Wojsk Obrony Terytorialnej.

⁸ E. Maj, *Obrona terytorialna i wojska obrony terytorialnej w myśli politycznej Polski współczesnej*, [w:] *Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka. Wojska Obrony Terytorialnej w Polsce i na świecie w drugiej dekadzie XXI wieku* (red. M. Lasoń, M. Klisz), nr 3 sierpień – wrzesień (XXVIII), Kraków 2017, s. 304.

⁹ CBOS, *Stosunek do Wojsk Obrony Terytorialnej*, 03.2018 r., https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_027_17.PDF, s. 1-4 (dostęp: 15.06.2019 r.).

¹⁰ Rp.pl, *Entuzjazm dla Wojsk Obrony Terytorialnej*, 08.03.2017 r., <http://rp.pl/Sluzby-mundurowe/303089886-Entuzjazm-dla-Wojsk-Obrony-Terytorialnej.html>, (dostęp: 23.06.2019 r.).

1. Wojska Obrony Terytorialnej w Polsce – charakterystyka

Wojska Obrony Terytorialnej są piątym rodzajem polskich sił zbrojnych obok Wojsk Lądowych, Sił Powietrznych, Marynarki Wojennej i Wojsk Specjalnych. Zostały powołane 1 stycznia 2017 roku. Do zadań należy *współdziałanie z wojskami operacyjnymi, ochrona ludności przed skutkami klęsk żywiołowych i likwidacja tych skutków, ochrona mienia, akcje poszukiwawcze oraz ratownicze, ochrona zdrowia i życia ludzkiego oraz realizacja zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, a także szerzenie w społeczeństwie idei wychowania patriotycznego*¹¹.

Podstawą powstania WOT była koncepcja, według której w Polsce utworzonych zostanie siedemnaście Brygad Obrony Terytorialnej, po jednej w każdym województwie (wyjątkiem jest województwo mazowieckie, gdzie mają być utworzone dwie takie brygady). Na stronie Ministerstwa Obrony Narodowej możemy znaleźć następujące informacje dotyczące procesu formowania się oddziałów WOT w poszczególnych latach z podziałem na konkretne etapy tworzenia tej formacji: (...) *W odniesieniu do wspomnianej koncepcji, proces formowania oddziałów i pododdziałów Wojsk Obrony Terytorialnej (WOT) rozłożony został na lata 2016 – 2021 i podzielony na cztery etapy:*

- a) *Etap I - obejmujący lata 2016 – 2018 utworzono w Warszawie Dowództwo Wojsk Obrony Terytorialnej (DWOT) oraz rozpoczęto proces formowania trzech WOT w województwach: podlaskim, lubelskim i podkarpackim;*
- b) *Etap II - obejmujący przedsięwzięcia planowane w latach 2017 – 2019, zainicjowano formowanie kolejnych trzech WOT dyslokowa-*

¹¹ Polska-zbrojna.pl, WOT: zawsze gotowi, zawsze blisko, 27.09.2018 r., <http://www.polska-zbrojna.pl/home/galleryshow/2235?t=WOT-zawsze-gotowi-zawsze-blisko> (dostęp: 15.06.2019 r.).

nych w województwach warmińsko-mazurskim i mazowieckim oraz utworzono Mobilny Zespół Szkoleniowy;

- c) Etap III – obejmujący lata 2018 – 2020, od stycznia 2018 roku zainicjowano formowanie kolejnych siedmiu WOT dyslokowanych w województwach: pomorskim, kujawsko – pomorskim, łódzkim, świętokrzyskim, małopolskim, wielkopolskim, śląskim;*
- d) Etap IV – obejmujący lata 2019 – 2021 planuje się finalizację prac planistyczno-koncepcyjnych dotyczących formowania kolejnych czterech brygad obrony terytorialnej w województwach: zachodniopomorskim, lubuskim, dolnośląskim oraz opolskim¹².*

2. Znaczenie Wojska Obrony Terytorialnej dla bezpieczeństwa RP

Płk Józef Marczak wymienia dwa fundamentalne znaczenia Obrony Terytorialnej, do których zalicza: znaczenie strukturalne oraz znaczenie funkcjonalne. Znaczenie strukturalne oznacza, że Obrona Terytorialna jest obok wojsk operacyjnych *drugim powszechnym komponentem obronnej struktury Sił Zbrojnych Polski obejmującym terytorialne organy dowodzenia oraz jednostki WOT przygotowane do prowadzenia ochrony i obrony miejscowej w stałych rejonach odpowiedzialności w ścisłym współdziałaniu z wojskami operacyjnymi oraz z miejscowymi organami władzy, służbami i strażami, organizacjami pozarządowymi i społeczeństwem¹³*. Z kolei w tym znaczenie funkcjonalnie oznacza fakt, że formacja ta jest *formą powszechnej ochrony i obrony narodowej przygotowaną i prowadzoną na szczeblu terytorialnym na całym obszarze Polski obejmującą: ochronę i obronę granic miejscowości oraz ważnych obiektów i rejonów, w tym szczególnie infrastruktury krytycznej; w wypadku wtargnięcia agresora prowadzenie działań nieregularnych w masowej skali we współdziałaniu z wojskami operacyjnego do całkowitego zniszczenia lub wyparcia sił agresora; wsparcie operacyjnego rozwinięcia i działania wojsk operacyjnych własnych i ewentualnego wzmocnienia NATO, a także niezwłoczne i powszechne wsparcie wojskowe*

¹² Gov.pl, Plan budowy WOT, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/plan-budowy-wot>, (dostęp: 15.06.2019 r.).

¹³ J. Marczak, Koncepcja Strategiczna Obrony Terytorialnej Polski w XXI wieku, <https://obronanarodowa.pl/artykuly/display/koncepcja-strategiczna-ot-wedlug-plk-r-dr-hab-jozefa-marczaka>, s. 1. (dostęp: 15.06.2019 r.).

władz i społeczeństwa w sytuacji klęsk żywiołowych, katastrof technicznych i innych nieszczęść i potrzeb¹⁴. Według autora artykułu, WOT w ramach działania w zakresie obrony narodowej i działań w ramach NATO, realizuje następujące misje: orężne, koordynacji działań cywilno - wojskowych i misje nieorężne.

3. Zalety i wady Wojsk Obrony Terytorialnej w Polsce

W debacie publicznej pojawiają się rozmaite głosy na temat potencjału oraz realnych możliwości Wojsk Obrony Terytorialnej. Generał Waldemar Skrzypczak uważa, że WOT powinny być komplementarnym, aczkolwiek uzupełnieniem regularnych sił zbrojnych – Wojsk Operacyjnych, a ich celem działania obronne, a właściwie obronno-opóźniające, zwłaszcza na odcinkach, gdzie możliwe jest prowadzenie przez wojska o charakterze lekkim, wymagającym dużej mobilności. Miejscem ich działania powinna być współpraca zarówno z Wojskami Operacyjnymi w ugrupowaniu strategicznym w ramach strategicznej operacji obronnej z wyszczególnieniem powstających luk pomiędzy oddziałami WOT na kierunkach mniej narażonych na zagrożenie oraz współpraca w głąb ugrupowania operacyjnego, przeciwdziałając w ten sposób desantom, a także użycie brygad do wsparcia ludności cywilnej na tyłach frontu lub w ratownictwie na skutek użycia broni masowego rażenia¹⁵. Generał Waldemar Skrzypczak wskazuje, że ze względu na mnogość strategicznych kierunków operacyjnych dla działania WOT (dyslokacja sił pomiędzy Bugiem a Wisłą, Rejon Mazur i Wysoczyzny Elbląskiej, Rejon Wyżyny Lubelskiej i Bieszczad, a także obrona przeciwko operacjom desantowym i desantowo-morskim ze strony potencjalnego przeciwnik, obrona linii Wisły i przepraw mostowych na Wiśle i Odrze, zabezpieczenie kluczowych obiektów strategicznych – energetycznych, przemysłowych i infrastrukturalnych) ilość brygad istniejących i docelowo mających powstawać będzie niewystarczająca. Konkluduje, że wymagana liczba do obrony strategicznych punktów w przypadku konfliktu i realnego wsparcia WOT kształtuje się na poziomie 30 brygad WOT (tj. pomiędzy 90-180 tysięcy żołnierzy WOT)¹⁶, co rodzi pytania o realności realizacji wprowadzenia takiego konceptu i użyteczność obecnie planowanego.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ W. Skrzypczak, *Wojska Obrony Terytorialnej – rola, miejsce, zadania?*, 10.04.2017 r., s. 2. https://pulaski.pl/wp-content/uploads/2017/04/Pulask_Policy_Paper_Nr_9.17.pdf, (dostęp: 15.06.2019 r.).

¹⁶ Tamże, s. 2-4.

Przewagą żołnierzy WOT jest natomiast fakt znajomości terenu walki wynikający z pochodzenia żołnierzy z danego województwa oraz wcześniejszego przygotowania i rozpoznania obiektów terenowych. Gen. Skrzypczak wystosowuje szereg zaleceń dotyczących funkcjonowania WOT, w sposób następujący: *powinny mieć, obok typowej piechoty, wyspecjalizowane pododdziały rozpoznawcze, w tym wyposażone w BSP, przeciwpancerne, lekkiej artylerii (wyposażonej głównie mobilne moździerze), przeciwlotnicze, ratownicze, a przede wszystkim wyspecjalizowane pododdziały inżynieryjne (zdolne do wykonania szeregu zadań, jak: wykonywanie i niszczenie zapór, zatopień, utrzymania i torowania dróg, odbudowy infrastruktury inżynieryjnej terenu)*¹⁷. Wszystkie wyżej wymienione zalecenia (choć generał wymienia w przytoczonym artykule ich znacznie więcej) rodzą wątpliwości dotyczące słuszności wprowadzania w życie koncepcji WOT, tak aby w pełni wykorzystać ich potencjał i stanowiły one mocny element wsparcia dla Wojsk Operacyjnych oraz generalnych kalkulacji kosztów tego przedsięwzięcia, a autor podkreśla, że kluczowe dla obronności RP jest rozwinięcie przede wszystkim Wojsk Operacyjnych, bo to one jego zdaniem zadecydują o powodzeniu w bitwie na wschód od Warszawy.

W debacie publicznej pojawiają się również głosy zwolenników powstania WOT wraz z argumentami wskazującymi na istnienie realnych korzyści z powodu funkcjonowania formacji. Cytowany wcześniej płk. Józef Marczak podaje kilka takich argumentów. O ile w wypadku konfliktu zbrojnego realne wsparcie dla WOT będzie niezbyt rozległe, to jego zdaniem w czasie pokoju koszty tworzenia, utrzymania lub potencjalnego przekształcenia będą stosunkowo niższe w porównaniu z innymi kompetentnymi polskimi siłami zbrojnymi. Do zalet zalicza także możliwości wykorzystania kadry, infrastruktury i wyposażenia rozwiązywanych jednostek wojsk operacyjnych, szkół i baz, a także względną taniość i olbrzymią skuteczność obronną nowej generacji lekkiej, przenośnej broni: strzeleckiej, przeciwpancernej, przeciwlotniczej i minowej (polski GROM). Ponadto wymienia następujące korzyści z funkcjonowania WOT:

- a) prostota, łatwość, krótkotrwałość i niskie koszty powszechnego szkolenia podstawowego i rezerwistów;
- b) olbrzymie potrzeby wsparcia wojskowego dla władz cywilnych i społeczeństwa w sytuacjach klęsk żywiołowych;
- c) powszechna akceptacja przez młodzież i dorosłe społeczeństwo krót-

¹⁷ Tamże, 5-6.

kotrwałej, tzw. zasadniczej służby wojskowej w miejscowej jednostce WOT;

- d) doskonałe przykłady funkcjonowania WOT w innych państwach NATO - na czele z Gwardią Narodową (amerykańska WOT);
- e) powszechne włączenie młodych Polaków do współtworzenia i współodpowiedzialności za bezpieczeństwo swojej Ojczyzny;
- f) konieczności stworzenia przez powszechną WOT warunków niezbędnych i sprzyjających dla pełnego wykorzystania zdolności manewrowych i uderzeniowych drugiego elitarnego komponentu wojskowego Polski - wojsk operacyjnych własnych i ewentualnego wzmocnienia NATO¹⁸.

Pomimo, że formowanie WOT nie zostało dokończony (ostatni IV etap miał według pierwotnych planów zakończyć się w 2021 roku, choć już w 2018 roku na spotkaniu w Dowództwie Generalnym Rodzajów Sił Zbrojnych pojawiła się wypowiedź Ministra Obrony Narodowej Mariusza Błaszczaka, w której minister poinformował, że pełną gotowość bojową formacja ma osiągnąć dopiero w 2025 r.)¹⁹, to są one wykorzystywane do jednego z wyznaczonych im zadań, np. wsparcia wojskowego władz i społeczeństwa w sytuacji klęsk żywiołowych. Przykładem takich działań jest wsparcie dla miejscowej społeczności i innych instytucji państwa (np. Straż Pożarna) w usuwaniu skutków ulew na południu kraju m. in. w województwie śląskim w Bielsku-Białej²⁰, ale także na Lubelszczyźnie, gdzie żołnierze WOT pomagali walczyć ze skutkami trąby powietrznej²¹.

Podsumowanie

Reasumując, Wojska Obrony Terytorialnej stanowią obecnie wsparcie przede wszystkim dla narodowego bezpieczeństwa wewnętrznego, a także jeśli będą nadal rozwijane mogą stać się potencjalnym uzupełnieniem regularnych Wojsk Operacyjnych oraz stałym elementem zapewnienia wsparcia dla funkcjonowania państwa oraz zabezpieczeniem interesów ludności

¹⁸ J. Marczak, *Koncepcja Strategiczna Obrony...* op.cit., <https://obronanarodowa.pl/artykuly/display/koncepcja-strategiczna-ot-wedlug-plk-r-dr-hab-jozefa-marczaka>, (dostęp 15.06.2019 r.).

¹⁹ Rp.pl, *Obrona terytorialna dopiero w 2025 roku*, 05.07.2018 r., <https://www.rp.pl/Sluzby-mundurowe/307059886-Obrona-terytorialna-dopiero-w-2025-roku.html>, (dostęp: 15.06.2019 r.).

²⁰ Bielskobiala.naszemiasto.pl, *Żołnierze w Bielsku Białej i Bieruniu umacniają wały*, 24.05.2018 r., <http://bielskobiala.naszemiasto.pl/artykul/zolnierze-w-bielsku-bialej-i-bieruniu-umacniaja-waly,5136975,artgal,t,id,tm.html>, (dostęp: 15.06.2019 r.).

²¹ Polska-zbrojna.pl, *WOT pomaga na Lubelszczyźnie*, 22.05.2019 r., <http://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/28356?t=WOT-pomaga-na-Lubelszczyznie>, (dostęp: 15.06.2019 r.).

cywilnej. Należy jednak pamiętać o istotnych ograniczeniach w zakresie prowadzenia walki w przypadku pełnoskalowego konfliktu zbrojnego oraz potencjalnych kosztach finansowych poniesionych w przypadku takiej konfrontacji i przełożenia zdolności bojowych na realne wsparcie Polskich Sił Zbrojnych. O wiele większe możliwości i niższe koszty w zakresie pokoju wskazują na spory potencjał wsparcia państwa i społeczeństwa w przypadku wszelakich zagrożeń wewnętrznych, jak np. klęski żywiołowe, w których WOT już ukazały się jako formacja użyteczna wobec lokalnych społeczności potrzebujących pomocy. Przyszłość pokaże, jak zostanie ukierunkowany niewątpliwie potencjał tkwiący w Wojskach Obrony Terytorialnej oraz jakie ewentualne korekty obecnego kursu zostaną wprowadzone, a które z kolei mogą dać temu conceptowi jeszcze więcej możliwości działania wykorzystując w pełni jego potencjał.

Bibliografia

1. Jakubczak R., Marczak J., Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie, Bellona, Warszawa 2011.
2. Jakubczak R., Wojska Obrony Terytorialnej. Militarne bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej u progu trzeciego tysiąclecia, Bellona, Warszawa 2001.
3. Jakubczak R., Współczesne wojska obrony terytorialnej, Bellona, Warszawa 2015.
4. Kozubal M., Entuzjizm dla Wojsk Obrony Terytorialnej, <http://rp.pl/Sluzby-mundurowe/303089886-Entuzjizm-dla-Wojsk-Obrony-Terytorialnej.html>, (dostęp: 23.06.2019 r.).
5. Kozubal M., Obrona terytorialna dopiero w 2025 roku, <https://www.rp.pl/Sluzby-mundurowe/307059886-Obrona-terytorialna-dopiero-w-2025-roku.html>, (dostęp: 15.06.2019 r.).
6. Maj E., Obrona terytorialna i wojska obrony terytorialnej w myśli politycznej Polski współczesnej, [w:] Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka. Wojska Obrony Terytorialnej w Polsce i na świecie w drugiej dekadzie XXI wieku (red. M. Lasoń, M. Klisz), nr 3 sierpień – wrzesień (XXVIII), Kraków 2017.
7. Marczak J., Koncepcja Strategiczna Obrony Terytorialnej Polski w XXI wieku, <https://obronanarodowa.pl/artykuly/display/koncepcja-strategiczna-ot-wedlug-plk-r-dr-hab-jozefa-marczaka>, (dostęp: 15.06.2019 r.).

8. Misiuk A., Instytucjonalny system bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013.
9. Plan budowy WOT, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/plan-budowy-wot> (dostęp: 15.06.2019 r.).
10. Polska-zbrojna.pl, WOT: zawsze gotowi, zawsze blisko, 27.09.2018 r., <http://www.polska-zbrojna.pl/home/galleryshow/2235?t=WOT-zawsze-gotowi-zawsze-blisko> (dostęp: 15.06.2019 r.).
11. Skrzypczak W., Wojska Obrony Terytorialnej – rola, miejsce, zadania?, https://pulaski.pl/wp-content/uploads/2017/04/Pulaski_Policy_Paper_Nr_9_17.pdf, (dostęp: 15.06.2019 r.).
12. Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, AON, Warszawa 2002.
13. Stańczyk J., Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 1996.
14. Stosunek do Wojsk Obrony Terytorialnej, 03.2018 r., https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_027_17.PDF, (dostęp: 15.06.2019 r.).
15. WOT pomaga na Lubelszczyźnie, <http://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/28356?t=WOT-pomaga-na-Lubelszczyznie>, (dostęp: 15.06.2019 r.).
16. Żołnierze w Bielsku Białej i Bieruniu umacniają wały, <http://bielskobiala.naszemiasto.pl/artykul/zolnierze-w-bielsku-bialej-i-bieruniu-umacniaja-waly,5136975,artgal,t,id,tm.html>, (dostęp: 15.06.2019 r.).

Abstract

Tomasz Bojnicki

Territorial Defense Forces in national security system of Poland

The main aim of the article is to describe the Territorial Defense Forces in national security system of Poland. The publication presents the basic definition of security, national security and the concept of a territorial military services. The research includes references to the main tasks of Polish Territorial Defense Force in a national defence system of Poland. Analysis include operational capabilities of troops and possibly military threats, which can be solve by Territorial Defense Forces. The publication contains also advantages and disadvantages of Territorial Defense Forces, their potential way of use to reach a integrity and sovereignty of state and increase external and internal security of Republic of Poland.

Key words: security, national security of Poland, Territorial Defense Forces, territorial soldiers, state security